

No. 32374

**CZECHOSLOVAKIA
and
GERMANY**

Agreement on good neighbourly relations and friendly co-operation (with exchange of letters). Signed at Prague on 27 February 1992

Authentic texts: Czech and German.

Registered by the Czech Republic on 7 December 1995.

**TCHÉCOSLOVAQUIE
et
ALLEMAGNE**

Traité de bon voisinage et de coopération amicale (avec échange de lettres). Signé à Prague le 27 février 1992

Textes authentiques : tchèque et allemand.

Enregistré par la République tchèque le 7 décembre 1995.

[CZECH TEXT — TEXTE TCHÈQUE]

SMLOUVA MEZI ČESKOU A SLOVENSKOU FEDERATIVNÍ REPUBLIKOU A SPOLKOVOU REPUBLIKOU NĚMECKO O DOBRÉM SOUSEDSTVÍ A PŘÁTELSKÉ SPOLUPRÁCI

Česká a Slovenská Federativní Republika a Spolková republika Německo

rozhodnuty navázat na staleté plodné tradice společných dějin a na výsledky dosavadní spolupráce, jakož i postavit své vzájemné vztahy v duchu dobrého sousedství a přátelské spolupráce na základ zaměřený na budoucnost,

vědomy si četných obětí, které si vyžádalo panování násilí, válka a vyhnání, a těžkého utrpení, které bylo způsobeno mnohým nevinným lidem,

v pevné vůli skoncovat jednou provždy s použitím síly, bezprávím a odplatou bezpráví novou nespravedlností a společným úsilím překonat následky strastiplných kapitol společných dějin v tomto století,

přesvědčeny, že naplnění touhy jejich národů po porozumění a usmíření významně přispívá k upevnění míru v Evropě,

hluboce přesvědčeny o nutnosti definitivně překonat rozdělení Evropy a vytvořit spravedlivé a trvalé evropské mírové uspořádání, včetně kooperativních struktur bezpečnosti,

vědomy si společné odpovědnosti, jakožto sousedé ve středu Evropy, za vybudování této nové Evropy, spojené společným dědictvím a společnými hodnotami,

uznávající skutečnost, že československý stát od roku 1918 nikdy nepřestal existovat,

potvrzující Smlouvu ze dne 11. prosince 1973 o vzájemných vztazích mezi Československou socialistickou republikou a Spolkovou republikou Německa také ohledně nulity mnichovské dohody z 29. září 1938,

mající na paměti významný přínos, který znamenají demokratické přeměny v České a Slovenské Federativní Republice a završení sjednocení Německa pro sjednocenou demokratickou Evropu,

oceňující Smlouvu ze dne 12. září 1990 o konečném uspořádání ve vztahu k Německu,

vědomy si významu, který má členství Spolkové republiky Německo v Evropském společenství a zintenzivnění spolupráce mezi Evropskými společenstvími a Českou a Slovenskou Federativní Republikou pro jejich budoucí vztahy, a oceňující členství obou států v Radě Evropy,

mající na paměti tvůrčí přínos svých národů ke společnému kulturnímu dědictví Evropy a hluboké vzájemné obohacování svých kultur, jakož i význam kulturní výměny pro vzájemné porozumění,

přesvědčeny, že mladé generaci případně zvláštní úloha v novém utváření vztahů a spolupráce mezi jejich národy,

se dohodly takto:

Článek 1

(1) Smluvní strany budou utvářet své vztahy v duchu dobrého sousedství a přátelství. Budou usilovat o rozsáhlou mírovou a partnerskou spolupráci ve všech oblastech. Budou dále rozšiřovat a prohlubovat dialog v ovzduší vzájemné důvěry.

(2) Budou usilovat o vytvoření takové Evropy, v níž budou respektována lidská práva a základní svobody, jakož i zásady demokracie a právního státu a v níž hranice ztratí povahu dělící čáry na základě vzájemného porozumění a odstraňováním hospodářských a sociálních rozdílů.

Článek 2

Smluvní strany se při utváření svých vztahů a v otázkách míru, bezpečnosti a spolupráce v Evropě a ve světě budou řídit zejména těmito zásadami:

Nejvyšším cílem jejich politiky je zachovat a upevňovat mír, jakož i účinně zabránit ozbrojeným konfliktům a všem druhům válek.

Těžištěm jejich politiky je člověk, jeho důstojnost a práva, starost o přežití lidstva a zachování životního prostředí.

Jednají v souladu s mezinárodním právem, zejména s Chartou Organizace spojených národů, a své mezinárodněprávní závazky plní svědomitě a v dobré víře. Řídí se helsinským závěrečným aktem ze dne 1. srpna 1975 a později přijatými dokumenty Konference o bezpečnosti a spolupráci v Evropě, zejména Pařížskou chartou pro novou Evropu ze dne 21. listopadu 1990.

Vzájemně respektují svou svrchovanou rovnost, územní celistvost, neporušitelnost svých hranic, svou politickou nezávislost, jakož i zásadu nevměšování do vnitřních záležitostí a zásadu zákazu hrozby silou nebo použití síly.

Potvrzují právo všech národů určovat svůj osud svobodně a bez vnějšího vměšování a uspořádat svůj politický, hospodářský, sociální a kulturní rozvoj podle vlastního přání.

Článek 3

(1) Smluvní strany potvrzují mezi nimi existující státní hranice. Potvrzují, že nemají vůči sobě žádné územní nároky a nebudou takové nároky vznášet ani v budoucnu.

(2) Zavazují se neomezeně respektovat suverénnost a územní celistvost druhé Smluvní strany.

(3) Uzavřou smlouvu o zjištění průběhu, upřesnění, vyměření, vyznačení a udržování společných státních hranic na základě společné kartografické dokumentace, jakož i o zřízení stálé smíšené hraniční komise.

Článek 4

(1) Smluvní strany potvrzují, že se zdrží hrozby silou nebo použití síly namířene proti územní celistvosti nebo politické nezávislosti druhé Smluvní strany nebo jakýmkoliv jiným způsobem neslučitelným s cíli a zásadami Charty Organizace spojených národů nebo helsinským závěrečným aktem.

(2) Všechny své spory budou řešit výlučně mírovými prostředky a nikdy nepoužijí zbraně s výjimkou individuální nebo kolektivní sebeobrany. Nikdy a za žádných okolností nepoužijí proti sobě ozbrojené síly jako první.

Článek 5

(1) Smluvní strany budou podporovat proces bezpečnosti a spolupráce v Evropě na základě helsinského Závěrečného aktu a následujících dokumentů Konference o bezpečnosti a spolupráci v Evropě, zejména Pařížské charty pro novou Evropu, a budou jej za spolupůsobení všech členských států dále posilovat a rozvíjet, zvláště využíváním a vhodným rozšiřováním nově vytvořených institucí.

(2) Cílem těchto snah je upevnování míru, stability a bezpečnosti a sjednocování Evropy v jednotný prostor lidských práv, demokracie a právního státu.

Článek 6

Smluvní strany budou všestranně napomáhat upevnování bezpečnosti a vytváření celoevropských kooperativních bezpečnostních struktur. Za tímto účelem budou podporovat zřizování a činnost stálých institucí a orgánů. Budou zejména spolupracovat při využívání nových možností pro společné úsilí v oblasti bezpečnosti.

Článek 7

V případě, že vznikne situace, která podle mínění jedné ze Smluvních stran představuje ohrožení nebo porušení míru nebo může vyvolat nebezpečné mezinárodní komplikace, budou obě Smluvní strany spolupracovat v rámci KBSE, jakož i OSN. Naváží spolu neprodleně spojení a budou usilovat o koordinaci svých pozic a docílení shody o opatřeních vhodných ke zlepšení nebo zvládnutí situace.

Článek 8

Smluvní strany se budou zasazovat o to, aby byly cestou závazných a účinně kontrolovatelných dohod sníženy stavy ozbrojených sil a výzbroje na co možná nejnižší úroveň dostatečnou pro obranu, avšak neumožňující útok. Budou se také společně zasazovat o mnohostranné a dvoustranné rozšiřování opatření k posílení důvěry a stability, jakož i jiných politických opatření kontroly zbrojení, která upevňují stabilitu a důvěru a povedou k větší otevřenosti.

Článek 9

Smluvní strany se shodují v tom, že proces hospodářských přeměn zahájený v České a Slovenské Federativní Republice má být podporován mezinárodní spoluprací. Spolková republika Německo je připravena působit jak bilaterálně, tak i multilaterálně ve prospěch podpory hospodářského rozvoje v České a Slovenské Federativní Republice v rámci plně rozvinutého sociálního tržního hospodářství. Tím mají být také vytvořeny podmínky pro podstatné snížení rozdílů v hospodářském a sociálním rozvoji v Evropě.

Článek 10

(1) Uzavřením dohody o přidružení mezi Českou a Slovenskou Federativní Republikou a Evropskými společenstvími se vytváří Evropskými společenstvími, jeho členskými státy a Českou a Slovenskou Federativní Republikou základ pro politické a hospodářské zapojení České a Slovenské Federativní Republiky do Evropských společenství.

(2) Spolková republika Německo bude podporovat úsilí České a Slovenské Federativní Republiky o vytvoření podmínek pro její plné začlenění do Evropských společenství.

Článek 11

(1) Smluvní strany budou pořádat pravidelné konzultace na různých úrovních s cílem zabezpečení dalšího rozvoje a prohloubení svých dvoustranných vztahů a koordinace stanovisek k mezinárodním otázkám.

(2) Konzultace na úrovni předsedů vlád se budou konat tak často, jak bude zapotřebí, nejméně jednou ročně.

(3) Ministři zahraničních věcí budou sledovat celkové provádění této Smlouvy. Alespoň jednou ročně se sejdou ke konzultacím. Vedoucí pracovníci obou ministerstev zahraničních

věcí, zodpovídající za politické, hospodářské a kulturní záležitosti, se budou pravidelně scházet ke konzultacím alespoň jednou ročně.

(4) Ostatní ministři, včetně ministrů obrany, budou pravidelně uskutečňovat konzultace. Totéž platí o vedoucích pracovnících jejich ministerstev.

(5) Již existující společné komise budou podle možností svou činnost zintenzivňovat. Nové smíšené komise budou vytvořeny podle potřeby na základě vzájemné dohody.

Článek 12

Smluvní strany budou podporovat styky a výměnu zkušeností mezi parlamenty za účelem rozvoje dvoustranných vztahů a posílení spolupráce v Evropě.

Článek 13

(1) Smluvní strany budou podporovat a usnadňovat spolupráci mezi Českou republikou a Slovenskou republikou na straně jedné a zeměmi Spolkové republiky Německo na straně druhé, jakož i dvoustrannou a mnohostrannou spolupráci mezi regiony a jinými územními útvary, zejména v pohraničí.

(2) Za tím účelem bude vytvořena Smíšená komise, jíž se zúčastní zejména představitelé regionálních a komunálních zastupitelstev v blízkosti hranic, jakož i nestátních organizací.

(3) Podrobnosti této spolupráce, zejména složení a vytýčení úkolů Smíšené komise, budou upraveny zvláštní dohodou, vycházející z mezinárodních zkušeností, zejména z praxe Rady Evropy.

(4) Smluvní strany budou napomáhat partnerské spolupráci a přímým stykům mezi městy a obcemi.

Článek 14

Smluvní strany budou prohlubovat svou spolupráci v rámci mezinárodních organizací, zejména evropských. Budou si navzájem pomáhat při rozvíjení spolupráce s mezinárodními, zejména evropskými organizacemi a institucemi, jichž je jedna ze Smluvních stran členem, projeví-li o to zájem druhá Smluvní strana.

Článek 15

(1) Smluvní strany budou nadále ve všech oblastech rozvíjet vzájemnou hospodářskou a finanční spolupráci. V rámci svého zákonodárství a svých závazků na základě mezinárodních smluv, včetně závazků Spolkové republiky Německo, vyplývajících z jejího členství v Evropském společenství, budou fyzickým a právnickým osobám vytvářet nejpříznivější rámcové podmínky, zejména ve finanční, právní a organizační oblasti pro podnikatelskou a hospodářskou činnost.

(2) Smluvní strany, s přihlédnutím ke svým oboustranným zájmům a ke spolupráci s dalšími státy, potvrzují svou ochotu spolupracovat v rámci multilaterálních finančních institucí, zejména Mezinárodního měnového fondu, Světové banky a Evropské banky pro obnovu a rozvoj.

(3) Smluvní strany budou napomáhat zejména rozvoji spolupráce k podpoře a vzájemné ochraně investic, jakož i průmyslové kooperace podniků při plném využití všech použitelných prostředků. Zvláštní pozornost budou věnovat spolupráci mezi menšími a středními firmami a podniky.

(4) Budou kromě toho podporovat a podstatně rozšiřovat spolupráci při přípravě k povolání a dalšímu vzdělávání odborníků a vedoucích hospodářských pracovníků.

Článek 16

(1) Smluvní strany budou na základě uzavřených ujednání rozšiřovat spolupráci při využívání možností moderní vědy a techniky pro blaho lidí a pro zajištění míru.

(2) Budou podporovat iniciativy vědců a výzkumných zařízení zaměřené k těmto cílům.

(3) Budou usnadňovat přístup do archivů, knihoven, výzkumných ústavů a podobných zařízení.

Článek 17

(1) Smluvní strany se shodují v tom, že preventivní obrana před nebezpečími, jež hrozí životnímu prostředí, a trvalé zachování přirozených základů života jsou nezbytnými předpoklady pro zdárný ekonomický a společenský rozvoj. Potvrzují svou odhodlanost pokračovat ve spolupráci v oblasti ochrany životního prostředí na základě existujících ujednání a také ji dále smluvně rozšiřovat.

(2) Zvláštní pozornost budou věnovat ochraně životního prostředí v pohraničních oblastech, jakož i ochraně životního prostředí přesahující hranice.

(3) Dále se budou zasazovat o rozvíjení koordinovaných strategií mezinárodní a regionální ochrany životního prostředí, která si klade za cíl trvalý a pro životní prostředí přijatelný rozvoj v celé Evropě.

(4) Budou si vzájemně poskytovat pomoc při katastrofách a těžkých nehodách.

Článek 18

(1) Smluvní strany budou usilovat o rozšíření vzájemného dopravního spojení v letecké, železniční, námořní, říční a silniční, jakož i potrubní dopravě, s využitím nejmodernějších technologií.

(2) V souladu se zásadami dobrého sousedství budou usilovat na společných hranicích o zřízení a výstavbu co největšího počtu hraničních přechodů pro železniční a silniční dopravu a pro pěší. Přitom budou mít také na zřeteli

hlediska ochrany životního prostředí a místního plánování dopravy.

(3) Budou usilovat o zdokonalení a zrychlení celního a pasového odbavování, jakož i o další rozvíjení spolupráce celních a pasových orgánů.

(4) Přijmou vhodná opatření za účelem podpory a usnadňování cestovního ruchu a turistiky.

(5) Budou usilovat také o rozšíření, zlepšení a harmonizaci komunikačních spojení mezi oběma zeměmi s přihlédnutím k mezinárodnímu, zejména evropskému rozvoji v oblasti norem a technologií. To platí zejména pro telefonní a dálkopisné spojení, jakož i pro spojení pro elektronický přenos dat.

Článek 19

Smluvní strany se shodují v tom, že ve sjednocující se Evropě je koordinace politiky územního plánování, zejména mezi bezprostředně sousedícími státy, nutná. Budou proto spolupracovat na všech úrovních při přípravě územních prognóz a územních plánů, zejména v otázkách, které svou povahou přesahují hranice států.

Článek 20

(1) Smluvní strany plní minimálně politické závazky zakotvené v dokumentech KBSE, zejména v dokumentu Kodaňské schůzky o lidské dimenzi KBSE ze dne 29. června 1990 jako závazky právního charakteru.

(2) Proto příslušníci německé menšiny v České a Slovenské Federativní Republice, to znamená osoby mající československé státní občanství, které mají německý původ nebo se hlásí k německému jazyku, kultuře nebo tradici, mají zejména právo - jednotlivě nebo ve společenství s jinými členy své skupiny - na svobodu projevu, zachování a rozvíjení své etnické, kulturní, jazykové a náboženské svébytnosti bez jakýchkoliv pokusů o asimilaci proti jejich vůli. Mají právo

vykonávat svá lidská práva a základní svobody plně a účinně bez jakékoliv diskriminace a v plné rovnosti před zákonem.

(3) Příslušnost k německé menšině v České a Slovenské Federativní Republice je záležitostí osobního rozhodnutí každého člověka, které s sebou pro něj nesmí přinést žádné znevýhodnění.

(4) Každý příslušník německé menšiny v České a Slovenské Federativní Republice je v souladu s výše uvedenými ustanoveními povinen chovat se jako každý státní občan tak, že se řídí povinnostmi, které vyplývají ze zákonů tohoto státu.

(5) Česká a Slovenská Federativní Republika umožňuje a ulehčuje v rámci svých platných zákonů Spolkové republice Německo podporující opatření ve prospěch německé menšiny nebo jejich organizací.

Článek 21

(1) Osoby českého nebo slovenského původu ve Spolkové republice Německo mají právo - jednotlivě nebo ve společenství s jinými členy své skupiny - zachovávat a svobodně rozvíjet svou etnickou, kulturní, jazykovou a náboženskou svébytnost. Mají právo vykonávat svá lidská práva a základní svobody plně a účinně bez jakékoliv diskriminace a v plné rovnosti před zákonem.

(2) Využívání práv uvedených v odstavci 1 je záležitostí osobního rozhodnutí každého člověka, které s sebou pro něj nesmí přinést žádné znevýhodnění.

(3) Spolková republika Německo umožňuje a ulehčuje v rámci svých platných zákonů České a Slovenské Federativní Republice podporující opatření ve prospěch osob uvedených v odstavci 1 nebo jejich organizací.

Článek 22

(1) Smluvní strany budou, zejména na základě mezi nimi existujících dohod a programů, zintenzivňovat a roz-

šižovat kulturní výměnu ve všech oblastech a na všech úrovních a tím současně přispívat k evropské kulturní iden-

(2) Existující Smíšená komise se bude v budoucnu scházet alespoň jednou ročně, aby přezkoumala stav kulturní výměny ve všech oblastech a dohodla se na dalších plánech.

(3) Smluvní strany budou podporovat spolupráci mezi kulturními institucemi a organizacemi a uměleckými svazy, jakož i přímé styky mezi umělci obou zemí.

Článek 23

Smluvní strany budou plně využívat dohodu o vzájemném zřizování a činnosti kulturních a informačních středisek pro všestrannou činnost těchto institucí.

Článek 24

(1) Smluvní strany budou spolupracovat při udržování evropského kulturního dědictví a při péči o něj. Zvláštní pozornost budou věnovat péči o památky.

(2) V duchu porozumění a usmíření budou uskutečňovat společné iniciativy v této oblasti.

(3) Budou pečovat zejména o místa a kulturní památky, nacházející se na jejich území, připomínající dějinné události, kulturní a vědecká díla a tradice druhé strany a umožní k nim svobodný a nerušený přístup. Uvedená místa a kulturní památky jsou zákonem chráněny.

Článek 25

(1) Smluvní strany potvrzují svou ochotu umožňovat všem osobám, které o to projeví zájem, široký přístup k jazykům a kultuře druhé země a budou podporovat příslušné státní a soukromé instituce a iniciativy.

(2) Vynaloží veškeré úsilí, aby rozšířily výuku jazyka druhé země na školách a jiných vzdělávacích institucích. Budou také podporovat podněty k zakládání škol, v nichž bude výuka prováděna v obou jazycích. Budou usilovat o to, aby na svých vysokých školách rozšiřovaly možnosti studia kultury, literatury a jazyků druhé země, to jest bohemistiky a slovakistiky respektive germanistiky.

(3) Budou spolupracovat při vysílání vysokoškolských lektorů, přípravě a dalším vzdělávání učitelů, jakož i při přípravě a poskytování učebních materiálů, včetně využívání televizní, rozhlasové, audiovizuální a počítačové techniky.

Článek 26

(1) Smluvní strany budou prohlubovat spolupráci v oblasti školství. Budou rozšiřovat vysílání učitelů, jakož i výměnu žáků a učitelů a podporovat navazování partnerských vztahů mezi školami.

(2) Budou usilovat o značné rozšiřování vědecké spolupráce na všech úrovních a mezi příslušnými institucemi obou stran. Budou napomáhat bezprostřední spolupráci mezi vysokými školami a vědeckými výzkumnými zařízeními a nadále ji rozšiřovat, a to jak formou výměny studentů a vědeckých a pedagogických pracovníků, tak i formou společných akcí.

(3) Smluvní strany přikládají velký význam spolupráci při odborném vzdělávání a budou ji proto podstatně rozšiřovat a prohlubovat.

Článek 27

Smluvní strany budou podporovat všechny aktivity, přispívající ke společnému pochopení československo-německých dějin, především tohoto století. K tomu patří také práce společné komise historiků a nezávislých československo-německých konferencí o školních učebnicích.

Článek 28

(1) Smluvní strany budou podporovat všestranné styky mezi svými občany, zejména jejich osobní setkání, která považují za nezbytný předpoklad pro vzájemné poznávání a prohloubení porozumění mezi jejich národy.

(2) Budou podporovat úzkou spolupráci mezi politickými stranami, odbory, církvemi, náboženskými společenstvími, nadacemi, sportovními organizacemi, sociálními institucemi, organizacemi žen, organizacemi pro ochranu životního prostředí a jinými společenskými organizacemi a svazy.

Článek 29

Smluvní strany jsou přesvědčeny o tom, že na vzájemném porozumění a aktivní účasti mladé generace do značné míry závisí budoucí uspořádání vzájemných vztahů. Z toho důvodu se budou zasazovat za všestranné a úzké kontakty české a slovenské mládeže s německou mládeží. Proto budou podporovat a napomáhat setkáním, výměně a spolupráci mládeže.

Článek 30

(1) Smluvní strany prohlašují, že československé a německé hroby, nacházející se na jejich území, budou stejným způsobem uctívány a chráněny; péče o ně bude umožněna.

(2) Hroby československých, respektive německých obětí válek a panování násilí, nacházející se na jejich území, požívají právní ochrany a jsou zachovávány; jejich registrace a péče o ně bude umožněna.

(3) Smluvní strany budou podporovat spolupráci mezi organizacemi, příslušnými pro péči o tyto hroby.

Článek 31

(1) Smluvní strany budou v souladu se svými právními předpisy a s přihlédnutím k příslušným mnohostranným smlouvám dále rozvíjet spolupráci při poskytování právní pomoci ve věcech občanských a trestních, jakož i správních. Ve prospěch svých občanů ji budou zjednodušovat a zintenzivňovat.

(2) Budou spolupracovat v boji proti kriminalitě, zejména organizované zločinnosti, mezinárodnímu terorismu, nepovolenému vstupu či průjezdu osob a nedovolenému obchodu s narkotiky a uměleckými díly.

Článek 32

(1) Smluvní strany budou rozšiřovat a prohlubovat spolupráci v oblasti sociálního zabezpečení, pracovní a sociální politiky.

(2) Budou usilovat o co nejrozsáhlejší spolupráci v oblasti zdravotnictví. Zvláštní pozornost budou věnovat obraně proti nakažlivým chorobám a jiným nemocem.

Článek 33

Tato Smlouva není namířena proti nikomu. Nedotýká se práv a závazků vyplývajících z platných dvoustranných a mnohostranných smluv uzavřených Smluvními stranami s jinými státy.

Článek 34

Při odlišnostech v názoru na výklad a provádění této Smlouvy budou Smluvní strany, bez újmy na ustanovení článku 11, uplatňovat postup popsáný ve zprávě o schůzce expertů KBSE v La Vallettě o mírovém řešení sporů ze dne 8. února 1991.

Článek 35

(1) Tato Smlouva podléhá ratifikaci, ratifikační listiny budou vyměněny co možná nejdříve v *Bonnu*.

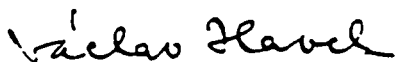
(2) Tato Smlouva vstoupí v platnost dnem výměny ratifikačních listin.

(3) Tato Smlouva platí po dobu deseti let. Poté se její platnost bude prodlužovat vždy o dalších pět let, pokud jedna ze Smluvních stran Smlouvu písemně nevyproví jeden rok před uplynutím příslušné doby platnosti.

Na důkaz toho zmocněnci obou Smluvních stran tuto Smlouvu podepsali a opatřili ji pečeti.

Dáno v *Praze* dne *27. února 1992*
ve dvou původních vyhotoveních, každé v jazyce českém
a německém, přičemž obě znění mají stejnou platnost.

Za Českou a Slovenskou
Federativní Republiku:

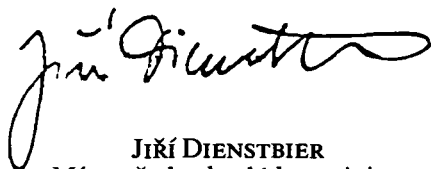

VÁCLAV HAVEL
Prezident

Za Spolkovou republiku
Německo:

HELMUT KOHL
Spolkový kancléř

JIŘÍ DIENSTBIER
Místopředseda vlády a ministr
zahraničních věcí

HANS-DIETRICH GENSCHER
Spolkový ministr zahraničních věcí

EXCHANGE OF LETTERS — ÉCHANGE DE LETTRES

I

STOPŘEDSEDA VLÁDY ČSFR
A MINISTR ZAHRANIČNÍCH VĚCÍ

V Praze dne 27. února 1992

Vážený pane ministře,

v souvislosti s dnešním podpisem Smlouvy mezi Českou a Slovenskou Federativní Republikou a Spolkovou republikou Německo o dobrém sousedství a přátelské spolupráci bych chtěl vzpomenout, že během jednání byla učiněna následující prohlášení:

1) Vláda České a Slovenské Federativní Republiky prohlašuje, že perspektiva plného začlenění České a Slovenské Federativní Republiky do Evropských společenství, uvedená v článku 10, bude vzrůstající měrou vytvářet možnost, aby také občané Spolkové republiky Německo se mohli usazovat v České a Slovenské Federativní Republice.

2) Obě strany shodně prohlašují: Tato Smlouva se nezabývá majetkovými otázkami.

Dovolte mi, vážený pane ministře, ujistit vás mou nejvyšší úctou.

JIŘÍ DIENSTBIER

Jeho Excelence
Hans-Dietrich Genscher
Spolkový ministr zahraničí
a vicekancléř
Bonn

II

SPOLKOVÝ MINISTR ZAHRANIČÍ

V Praze dne 27. února 1992

Vážený pane ministře,

v souvislosti a dnešním podpisem Smlouvy mezi Spolkovou republikou Německo a Českou a Slovenskou Federativní Republikou o dobrém sousedství a přátelské spolupráci bych chtěl vzpomenout, že během jednání byla učiněna následující prohlášení:

1) Vláda České a Slovenské Federativní Republiky prohlašuje, že perspektiva plného začlenění České a Slovenské Federativní Republiky do Evropských společenství, uvedená v článku 10, bude vzrůstající měrou vytvářet možnost, aby také občané Spolkové republiky Německo se mohli usazovat v České a Slovenské Federativní Republice.

2) Obě strany prohlašují: Tato Smlouva se nezabývá majetkovými otázkami.

Dovoďte mi, vážený pane ministře, ujistit Vás mou nejvyšší úctou.

HANS-DIETRICH GENSCHER, v.i.

Jeho Excelence
Jiří Dienstbier
Místopředseda vlády ČSFR
a ministr zahraničních věcí
Praha

[GERMAN TEXT — TEXTE ALLEMAND]

VERTRAG ZWISCHEN DER TSCHECHISCHEN UND SLOWAKISCHEN FÖDERATIVEN REPUBLIK UND DER BUNDESREPUBLIK DEUTSCHLAND ÜBER GUTE NACHBARSCHAFT UND FREUNDSCHAFTLICHE ZUSAMMENARBEIT

Die Tschechische und Slowakische Föderative Republik
und
die Bundesrepublik Deutschland -

entschlossen, an die jahrhundertelangen fruchtbaren Traditionen gemeinsamer Geschichte und an die Ergebnisse der bisherigen Zusammenarbeit anzuknüpfen sowie ihre gegenseitigen Beziehungen im Geiste guter Nachbarschaft und freundschaftlicher Zusammenarbeit auf eine zukunftsweisende Grundlage zu stellen,

eingedenk der zahlreichen Opfer, die Gewaltherrschaft, Krieg und Vertreibung gefordert haben, und des schweren Leids, das vielen unschuldigen Menschen zugefügt wurde,

in dem festen Willen, ein für allemal der Anwendung von Gewalt, dem Unrecht und der Vergeltung von Unrecht mit neuer Ungerechtigkeit ein Ende zu machen und durch gemeinsame Bemühungen die Folgen der leidvollen Kapitel der gemeinsamen Geschichte in diesem Jahrhundert zu bewältigen,

in der Überzeugung, daß die Erfüllung der Sehnsucht ihrer Völker nach Verständigung und Versöhnung wesentlich zur Festigung des Friedens in Europa beiträgt,

zutiefst überzeugt von der Notwendigkeit, die Trennung Europas endgültig zu überwinden und eine gerechte und dauerhafte europäische Friedensordnung einschließlich kooperativer Strukturen der Sicherheit zu schaffen,

im Bewußtsein ihrer gemeinsamen Verantwortung als Nachbarn in der Mitte Europas für den Aufbau dieses neuen, durch ein gemeinsames Erbe und gemeinsame Werte vereinten Europa,

in Anerkennung der Tatsache, daß der tschechoslowakische Staat seit 1918 nie zu bestehen aufgehört hat,

in Bestätigung des Vertrags vom 11. Dezember 1973 über die gegenseitigen Beziehungen zwischen der Tschechoslowakischen Sozialistischen Republik und der Bundesrepublik Deutschland auch hinsichtlich einer Nichtigkeit des Münchener Abkommens vom 29. September 1938,

eingedenk des bedeutsamen Beitrags der demokratischen Veränderungen in der Tschechischen und Slowakischen Föderativen Republik und der Vollendung der Einheit Deutschlands für ein geeintes demokratisches Europa,

in Würdigung des Vertrags vom 12. September 1990 über die abschließende Regelung in bezug auf Deutschland,

im Bewußtsein der Bedeutung, welche die Mitgliedschaft der Bundesrepublik Deutschland in der Europäischen Gemeinschaft und die Intensivierung der Zusammenarbeit zwischen den Europäischen Gemeinschaften und der Tschechischen und Slowakischen Föderativen Republik für ihre künftigen Beziehungen haben, sowie in Würdigung der Mitgliedschaft beider Staaten im Europarat,

eingedenk des schöpferischen Beitrags ihrer Völker zum gemeinsamen kulturellen Erbe Europas und der tiefen gegenseitigen Bereicherung ihrer Kulturen sowie der Bedeutung des Kulturaustauschs für das gegenseitige Verständnis,

in der Überzeugung, daß der jungen Generation bei der Neugestaltung der Beziehungen und der Zusammenarbeit zwischen ihren Völkern eine besondere Rolle zukommt -

sind wie folgt übereingekommen:

Artikel 1

(1) Die Vertragsparteien werden ihre Beziehungen im Geiste guter Nachbarschaft und Freundschaft gestalten. Sie streben eine umfassende friedliche und partnerschaftliche Zusammenarbeit auf allen Gebieten an. Sie werden ihren Dialog in einer Atmosphäre gegenseitigen Vertrauens erweitern und vertiefen.

(2) Sie streben die Schaffung eines Europa an, in dem die Menschenrechte und Grundfreiheiten sowie die Grundsätze der Demokratie und der Rechtsstaatlichkeit geachtet werden und in dem die Grenzen ihren trennenden Charakter durch gegenseitiges Verständnis verlieren und auch durch den Abbau wirtschaftlicher und sozialer Unterschiede überwunden werden.

Artikel 2

Die Vertragsparteien lassen sich bei der Gestaltung ihrer Beziehungen und in Fragen des Friedens, der Sicherheit und Zusammenarbeit in Europa und in der Welt insbesondere von folgenden Grundsätzen leiten:

Oberstes Ziel ihrer Politik ist es, den Frieden zu wahren und zu festigen sowie bewaffnete Konflikte und jede Art von Krieg wirksam zu verhindern.

Sie stellen den Menschen, seine Würde und seine Rechte, die Sorge für das Überleben der Menschheit und die Erhaltung der natürlichen Umwelt in den Mittelpunkt ihrer Politik.

Sie handeln in Übereinstimmung mit dem Völkerrecht, insbesondere der Charta der Vereinten Nationen, und erfüllen ihre völkerrechtlichen Verpflichtungen nach Treu und Glauben. Sie lassen sich leiten von der Schlußakte von Helsinki vom 1. August 1975 und den in der Folgezeit angenommenen KSZE-Dokumenten, insbesondere der Charta von Paris für ein neues Europa vom 21. November 1990.

Sie achten gegenseitig ihre souveräne Gleichheit, ihre territoriale Integrität, die Unverletzlichkeit ihrer Grenzen, ihre politische Unabhängigkeit sowie den Grundsatz der Nichteinmischung in innere Angelegenheiten und den Grundsatz des Verbots der Drohung mit oder Anwendung von Gewalt.

Sie bekräftigen das Recht aller Völker, ihr Schicksal frei und ohne äußere Einmischung zu bestimmen und ihre politische, wirtschaftliche, soziale und kulturelle Entwicklung nach eigenen Wünschen zu gestalten.

Artikel 3

(1) Die Vertragsparteien bestätigen die zwischen ihnen bestehende Grenze. Sie bekräftigen, daß sie gegeneinander keinerlei Gebietsansprüche haben und solche auch in Zukunft nicht erheben werden.

(2) Sie verpflichten sich, die Souveränität und territoriale Integrität der anderen Vertragspartei uneingeschränkt zu achten.

(3) Sie werden einen Vertrag über die Feststellung, Berichtigung, Vermessung, Vermarkung und Erhaltung der gemeinsamen Grenze auf der Grundlage einer gemeinsamen kartographischen Dokumentation sowie über die Errichtung einer ständigen gemischten Grenzkommission abschließen.

Artikel 4

(1) Die Vertragsparteien bekräftigen, daß sie sich der Drohung mit oder Anwendung von Gewalt enthalten werden, die gegen die territoriale Integrität oder die politische Unabhängigkeit der jeweils anderen Vertragspartei gerichtet oder auf irgendeine andere Art und Weise mit den Zielen und Prinzipien der Charta der Vereinten Nationen oder mit der Schlußakte von Helsinki unvereinbar ist.

(2) Alle ihre Streitigkeiten werden sie ausschließlich mit friedlichen Mitteln lösen und keine ihrer Waffen jemals anwenden, es sei denn zur individuellen oder kollektiven Selbstverteidigung. Sie werden niemals und unter keinen Umständen als erste Streitkräfte gegeneinander einsetzen.

Artikel 5

(1) Die Vertragsparteien werden den Prozeß der Sicherheit und Zusammenarbeit in Europa auf der Grundlage der Schlußakte von Helsinki und der nachfolgenden KSZE-Dokumente, insbesondere der Charta von Paris für ein neues Europa, unterstützen und unter Mitwirkung aller Teilnehmerstaaten weiter stärken und entwickeln, namentlich durch die Nutzung und den geeigneten Ausbau der neu geschaffenen Einrichtungen.

(2) Ziel dieser Bemühungen ist die Festigung von Frieden, Stabilität und Sicherheit und das Zusammenwachsen Europas zu einem einheitlichen Raum der Menschenrechte, der Demokratie und der Rechtsstaatlichkeit.

Artikel 6

Die Vertragsparteien fördern umfassend die Festigung der Sicherheit und den Aufbau kooperativer Strukturen der Sicherheit für ganz Europa. Mit diesem Ziel werden sie die Einrichtung und Tätigkeit ständiger Institutionen und Organe unterstützen. Sie werden insbesondere zusammenarbeiten, um die neuen Möglichkeiten gemeinsamer Anstrengungen im Bereich der Sicherheit zu nutzen.

Artikel 7

Falls eine Situation entsteht, die nach Meinung einer Vertragspartei eine Bedrohung für den Frieden oder eine Verletzung des Friedens darstellt oder gefährliche internationale Verwicklungen hervorrufen kann, so werden beide Vertragsparteien im Rahmen der Verfahren der KSZE wie auch der Vereinten Nationen zusammenarbeiten. Sie werden unverzüglich miteinander Verbindung aufnehmen und bemüht sein, ihre Positionen abzustimmen und Einverständnis über Maßnahmen zu erzielen, die geeignet sind, die Lage zu verbessern oder zu bewältigen.

Artikel 8

Die Vertragsparteien treten dafür ein, daß Streitkräfte und Rüstungen durch verbindliche und wirksam überprüfbare Vereinbarungen auf ein möglichst niedriges Niveau reduziert werden, das zur Verteidigung ausreicht, aber nicht zum Angriff befähigt. Sie werden sich, auch gemeinsam,

für den multilateralen und bilateralen Ausbau vertrauensbildender und stabilisierender sowie anderer rüstungskontrollpolitischer Maßnahmen einsetzen, die Stabilität und Vertrauen stärken und zu größerer Offenheit führen.

Artikel 9

Die Vertragsparteien sind sich darüber einig, daß der in der Tschechischen und Slowakischen Föderativen Republik eingeleitete wirtschaftliche Umgestaltungsprozeß durch internationale Zusammenarbeit gefördert werden soll. Die Bundesrepublik Deutschland ist bereit, sowohl bilateral wie auch multilateral auf die Unterstützung der wirtschaftlichen Entwicklung der Tschechischen und Slowakischen Föderativen Republik im Rahmen einer vollentwickelten sozialen Marktwirtschaft hinzuwirken. Damit sollen auch die Bedingungen für eine wesentliche Verringerung der Unterschiede in der wirtschaftlichen und sozialen Entwicklung in Europa geschaffen werden.

Artikel 10

(1) Mit dem Abschluß eines Assoziierungsabkommens zwischen den Europäischen Gemeinschaften und der Tschechischen und Slowakischen Föderativen Republik legen die Europäischen Gemeinschaften, ihre Mitgliedstaaten und die Tschechische und Slowakische Föderative Republik die Grundlage für eine politische und wirtschaftliche Heranführung der Tschechischen und Slowakischen Föderativen Republik an die Europäischen Gemeinschaften.

(2) Die Bundesrepublik Deutschland wird die Bemühungen der Tschechischen und Slowakischen Föderativen Republik um die Herbeiführung von Bedingungen für ihre volle Eingliederung in die Europäischen Gemeinschaften unterstützen.

Artikel 11

(1) Die Vertragsparteien werden regelmäßige Konsultationen auf verschiedenen Ebenen abhalten, um eine Weiterentwicklung und Vertiefung ihrer bilateralen Beziehungen sicherzustellen und ihre Haltung zu internationalen Fragen abzustimmen.

(2) Konsultationen auf der Ebene der Regierungschefs finden so oft wie erforderlich, mindestens einmal jährlich, statt.

(3) Die Außenminister tragen für die Durchführung dieses Vertrags in seiner Gesamtheit Sorge. Sie werden mindestens einmal jährlich zu Konsultationen zusammentreffen. Leitende Beamte der beiden Außenministerien, denen politische, wirtschaftliche und kulturelle Angelegenheiten obliegen, treffen regelmäßig, mindestens einmal jährlich, zu Konsultationen zusammen.

(4) Andere Minister, darunter die Verteidigungsminister, werden sich regelmäßig miteinander konsultieren. Das gleiche gilt für die leitenden Beamten dieser Ministerien.

(5) Die bereits bestehenden gemeinsamen Kommissionen werden ihre Arbeit nach Möglichkeit intensivieren. Neue gemischte Kommissionen werden bei Bedarf nach gegenseitiger Absprache gebildet.

Artikel 12

Die Vertragsparteien unterstützen die Kontakte und den Erfahrungsaustausch zwischen den Parlamenten zur Entwicklung der bilateralen Beziehungen und Stärkung der Zusammenarbeit in Europa.

Artikel 13

(1) Die Vertragsparteien unterstützen und erleichtern die Zusammenarbeit zwischen der Tschechischen Republik und der Slowakischen Republik einerseits und den Ländern der Bundesrepublik Deutschland andererseits sowie die bilaterale und multilaterale Zusammenarbeit zwischen Regionen und anderen Gebietskörperschaften, insbesondere im Grenzbereich.

(2) Zu diesem Zweck wird eine Gemischte Kommission gebildet, an der insbesondere Vertreter der grenznahen regionalen und kommunalen Körperschaften sowie der nichtstaatlichen Organisationen beteiligt sind.

(3) Einzelheiten dieser Zusammenarbeit, insbesondere Zusammensetzung und Aufgabenstellung der Gemischten Kommission, werden in einer gesonderten Vereinbarung geregelt, die von internationalen Erfahrungen, insbesondere der Praxis des Europarats, ausgeht.

(4) Die Vertragsparteien fördern die partnerschaftliche Zusammenarbeit und die direkten Kontakte zwischen Städten und Gemeinden.

Artikel 14

Die Vertragsparteien werden ihre Zusammenarbeit im Rahmen internationaler Organisationen, insbesondere europäischer Organisationen, vertiefen. Sie werden einander behilflich sein, die Zusammenarbeit mit internationalen, insbesondere europäischen Organisationen und Institutionen zu entwickeln, denen eine Vertragspartei als Mitglied angehört, falls die andere Vertragspartei Interesse bekundet.

Artikel 15

(1) Die Vertragsparteien werden ihre wirtschaftliche und finanzielle Zusammenarbeit auf allen Gebieten weiterentwickeln. Sie werden im Rahmen ihrer Gesetzgebung und ihrer Verpflichtungen aus internationalen Verträgen, darunter den Verpflichtungen der Bundesrepublik Deutschland aus der Mitgliedschaft in der Europäischen Gemeinschaft, die günstigsten Rahmenbedingungen, insbesondere auf wirtschaftlichem, finanziellem, rechtlichem und organisatorischem Gebiet für natürliche und juristische Personen für unternehmerische und wirtschaftliche Tätigkeiten schaffen.

(2) Die Vertragsparteien bestätigen ihre Bereitschaft, unter Berücksichtigung ihrer beiderseitigen Interessen und der Zusammenarbeit mit anderen Ländern im Rahmen der multilateralen Finanzinstitutionen, insbesondere des Internationalen Währungsfonds, der Weltbank und der Europäischen Bank für Wiederaufbau und Entwicklung, zusammenzuarbeiten.

(3) Die Vertragsparteien werden insbesondere die Entwicklung der Zusammenarbeit zur Förderung und zum gegenseitigen Schutz von Investitionen sowie der industriellen Kooperation von Unternehmen unter voller Ausnutzung aller verfügbaren Instrumente fördern. Besondere Aufmerksamkeit wird der Zusammenarbeit zwischen kleineren und mittleren Firmen und Betrieben gelten.

(4) Sie werden darüber hinaus die Zusammenarbeit bei der Aus- und Weiterbildung von Fach- und Führungskräften der Wirtschaft unterstützen und wesentlich ausbauen.

Artikel 16

(1) Die Vertragsparteien werden auf der Grundlage bestehender Übereinkünfte die Zusammenarbeit bei der Nutzung der Möglichkeiten moderner Wissenschaft und Technologie zum Wohl der Menschen und zur Sicherung des Friedens ausbauen.

(2) Sie werden an diesen Zielen orientierte Initiativen von Wissenschaftlern und Forschungseinrichtungen unterstützen.

(3) Sie werden den Zugang zu Archiven, Bibliotheken, Forschungsinstituten und ähnlichen Einrichtungen erleichtern.

Artikel 17

(1) Die Vertragsparteien stimmen darin überein, daß die vorausschauende Abwehr drohender Gefahren für die Umwelt und die dauerhafte Erhaltung der natürlichen Lebensgrundlagen unverzichtbare Voraussetzungen für eine gedeilliche wirtschaftliche und gesellschaftliche Entwicklung sind. Sie bekräftigen ihre Entschlossenheit, die Zusammenarbeit auf dem Gebiet des Umweltschutzes auf der Grundlage bestehender Übereinkünfte fortzusetzen und auch vertraglich weiter auszubauen.

(2) Besondere Aufmerksamkeit werden sie dem Umweltschutz in den Grenzregionen sowie dem grenzüberschreitenden Umweltschutz widmen.

(3) Sie werden sich darüber hinaus für die Entwicklung abgestimmter Strategien für eine internationale und regionale Umweltpolitik einsetzen, die eine dauerhafte und umweltverträgliche Entwicklung in ganz Europa zum Ziel hat.

(4) Sie werden sich bei Katastrophen und schweren Unglücksfällen gegenseitig Hilfe leisten.

Artikel 18

(1) Die Vertragsparteien streben eine Erweiterung der gegenseitigen Transportverbindungen im Luft-, Eisenbahn-, See-, Binnenschiffahrts- und Straßenverkehr sowie der Rohrleitungsverbindungen unter Nutzung modernster Technologien an.

(2) Sie werden sich in Übereinstimmung mit den Grundsätzen guter Nachbarschaft um die Einrichtung und den Ausbau einer größtmöglichen Zahl von Grenzübergängen an der gemeinsamen Grenze für den Eisenbahn- und Straßenverkehr sowie für Fußgänger bemühen. Sie werden dabei auch die Gesichtspunkte des Umweltschutzes und der örtlichen Verkehrsplanung berücksichtigen.

(3) Sie bemühen sich, die Zoll- und Grenzabfertigung zu verbessern und zu beschleunigen sowie die Zusammenarbeit der Zoll- und Grenzverwaltungen weiterzuentwickeln.

(4) Sie werden geeignete Maßnahmen zur Unterstützung und Erleichterung des Reise- und Fremdenverkehrs treffen.

(5) Sie streben auch die Erweiterung, Verbesserung und Harmonisierung der Kommunikationsverbindungen zwischen beiden Ländern unter Berücksichtigung der internationalen und insbesondere der europäischen Entwicklung in Normung und Technologie an. Dies gilt insbesondere für Telefon- und Telexverbindungen sowie für Verbindungen zur elektronischen Datenübertragung.

Artikel 19

Die Vertragsparteien stimmen darin überein, daß in einem zusammenwachsenden Europa die Abstimmung der Raumordnungspolitik, insbesondere zwischen unmittelbaren Nachbarstaaten, notwendig ist. Sie werden deshalb bei der Raumordnung und der räumlichen Planung auf allen Ebenen, insbesondere in Fragen grenzüberschreitenden Charakters, zusammenarbeiten.

Artikel 20

(1) Die Vertragsparteien erfüllen mindestens die in den KSZE-Dokumenten, insbesondere dem Dokument des Kopenhagener Treffens über die menschliche Dimension der KSZE vom 29. Juni 1990, verankerten politischen Verpflichtungen als rechtlich verbindliche Verpflichtungen.

(2) Die Angehörigen der deutschen Minderheit in der Tschechischen und Slowakischen Föderativen Republik, das heißt Personen tschechoslowakischer Staatsangehörigkeit, die deutscher Abstammung sind oder die sich zur deutschen Sprache, Kultur oder Tradition bekennen, haben demzufolge insbesondere das Recht, einzeln oder in Gemeinschaft mit anderen Mitgliedern ihrer Gruppe ihre ethnische, kulturelle, sprachliche und religiöse Identität frei zum Ausdruck zu bringen, zu bewahren und weiterzuentwickeln, frei von jeglichen Versuchen, gegen ihren Willen assimiliert zu werden. Sie haben das Recht, ihre Menschenrechte und Grundfreiheiten ohne jegliche Diskriminierung und in voller Gleichheit vor dem Gesetz voll und wirksam auszuüben.

(3) Die Zugehörigkeit zur deutschen Minderheit in der Tschechischen und Slowakischen Föderativen Republik ist persönliche Entscheidung jedes einzelnen, die für ihn keinen Nachteil mit sich bringen darf.

(4) Jeder Angehörige der deutschen Minderheit in der Tschechischen und Slowakischen Föderativen Republik ist nach Maßgabe vorstehender Bestimmungen gehalten, sich wie jeder Staatsbürger der Tschechischen und Slowakischen Föderativen Republik zu verhalten, indem er sich nach den Verpflichtungen richtet, die sich auf Grund der Gesetze dieses Staates ergeben.

(5) Die Tschechische und Slowakische Föderative Republik ermöglicht und erleichtert im Rahmen ihrer geltenden Gesetze der Bundesrepublik Deutschland Förderungsmaßnahmen zugunsten der deutschen Minderheit oder ihrer Organisationen.

Artikel 21

(1) Personen tschechischer oder slowakischer Abstammung in der Bundesrepublik Deutschland haben das Recht, einzeln oder in Gemeinschaft mit anderen Mitgliedern ihrer Gruppe ihre ethnische, kulturelle, sprachliche und religiöse Identität zu pflegen und frei zu entfalten. Sie haben das Recht, ihre Menschenrechte und Grundfreiheiten ohne jegliche Diskriminierung und in voller Gleichheit vor dem Gesetz voll und wirksam auszuüben.

(2) Die Inanspruchnahme der in Absatz 1 genannten Rechte ist persönliche Entscheidung jedes einzelnen, die für ihn keinen Nachteil mit sich bringen darf.

(3) Die Bundesrepublik Deutschland ermöglicht und erleichtert im Rahmen ihrer geltenden Gesetze der Tschechischen und Slowakischen Föderativen Republik Förderungsmaßnahmen zugunsten der in Absatz 1 genannten Personen oder ihrer Organisationen.

Artikel 22

(1) Die Vertragsparteien werden insbesondere auf der Grundlage der zwischen ihnen bestehenden Abkommen und Programme den Kulturaustausch in allen Bereichen und auf allen Ebenen intensivieren und ausbauen und damit gleichzeitig zur europäischen kulturellen Identität beitragen.

(2) Die bestehende Gemischte Kommission wird künftig mindestens einmal jährlich zusammentreten, um den Stand des Kulturaustauschs in allen Bereichen zu prüfen und Vereinbarungen über die nächsten Vorhaben zu treffen.

(3) Die Vertragsparteien werden die Zusammenarbeit zwischen kulturellen Institutionen und Organisationen, Vereinigungen von Künstlern sowie direkte Kontakte zwischen Künstlern beider Länder unterstützen.

Artikel 23

Die Vertragsparteien werden das Abkommen über die gegenseitige Errichtung und Tätigkeit von Kultur- und Informationszentren für eine umfassende Tätigkeit dieser Institutionen voll ausschöpfen.

Artikel 24

(1) Die Vertragsparteien werden bei der Erhaltung und Pflege des europäischen kulturellen Erbes zusammenarbeiten. Besondere Aufmerksamkeit widmen sie der Denkmalpflege.

(2) Im Geiste der Verständigung und der Versöhnung werden sie gemeinsame Initiativen in diesem Bereich verwirklichen.

(3) Sie werden sich insbesondere der auf ihrem Gebiet befindlichen Orte und Kulturgüter, die von geschichtlichen Ereignissen sowie kulturellen und wissenschaftlichen Leistungen und Traditionen der anderen Seite zeugen, besonders annehmen und zu ihnen freien und ungehinderten Zugang ermöglichen. Die genannten Orte und Kulturgüter stehen unter dem Schutz der Gesetze.

Artikel 25

(1) Die Vertragsparteien bekräftigen ihre Bereitschaft, allen interessierten Personen breiten Zugang zu Sprache und Kultur des anderen Landes zu ermöglichen, und sie unterstützen entsprechende staatliche und private Institutionen und Initiativen.

(2) Sie setzen sich mit Nachdruck dafür ein, den Unterricht der Sprache des anderen Landes an Schulen und anderen Bildungseinrichtungen zu erweitern. Sie werden auch Initiativen zur Gründung von Schulen mit Unterricht in beiden Sprachen unterstützen. Sie werden sich bemühen, an ihren Hochschulen die Möglichkeiten des Studiums der Kultur, Literatur und Sprachen des anderen Landes, das heißt der Bohemistik und Slowakistik beziehungsweise der Germanistik, auszubauen.

(3) Sie werden bei der Entsendung von Hochschullektoren, der Aus- und Fortbildung von Lehrkräften sowie bei der Entwicklung und Bereitstellung von Lehrmaterial, einschließlich der Nutzung von Fernsehen, Hörfunk, Audio-, Video- und Computertechnik, zusammenarbeiten.

Artikel 26

(1) Die Vertragsparteien werden die Zusammenarbeit im schulischen Bereich vertiefen. Sie werden die Entsendung von Lehrern sowie den Austausch von Schülern und Lehrern ausbauen und die Anknüpfung von Schulpartnerschaften unterstützen.

(2) Sie streben eine erhebliche Erweiterung der wissenschaftlichen Zusammenarbeit auf allen Ebenen und zwischen entsprechenden Institutionen beider Seiten an. Sie werden die unmittelbare Zusammenarbeit zwischen Hochschulen und wissenschaftlichen Forschungsinstitutionen fördern und weiter ausbauen, und zwar sowohl durch den Austausch von Studenten und wissenschaftlichen Lehrkräften als auch durch gemeinsame Vorhaben.

(3) Sie messen der Zusammenarbeit in der beruflichen Bildung große Bedeutung bei und werden sie wesentlich ausbauen und vertiefen.

Artikel 27

Die Vertragsparteien werden alle Aktivitäten unterstützen, die zu einem gemeinsamen Verständnis der tschechoslowakisch-deutschen Geschichte, vor allem dieses Jahrhunderts, beitragen. Dazu gehört auch die Arbeit der gemeinsamen Historikerkommission und der unabhängigen tschechoslowakisch-deutschen Schulbuchkonferenzen.

Artikel 28

(1) Die Vertragsparteien werden umfassende Kontakte, insbesondere persönliche Begegnungen zwischen ihren Bürgern fördern, die sie als

unerläßliche Voraussetzung für das gegenseitige Kennenlernen und die Vertiefung des Verständnisses zwischen ihren Völkern betrachten.

(2) Sie unterstützen die enge Zusammenarbeit zwischen den politischen Parteien, Gewerkschaften, Kirchen und Glaubensgemeinschaften, Stiftungen, Sportorganisationen, sozialen Einrichtungen, Frauen-, Umweltschutz- und anderen gesellschaftlichen Organisationen und Verbänden.

Artikel 29

Die Vertragsparteien sind davon überzeugt, daß die künftige Gestaltung der beiderseitigen Beziehungen wesentlich von dem gegenseitigen Verständnis und der aktiven Beteiligung der jungen Generation abhängt. Sie treten deshalb für umfassende und enge Kontakte der tschechischen und slowakischen mit der deutschen Jugend ein. Sie werden daher die Begegnung, den Austausch und die Zusammenarbeit von Jugendlichen unterstützen und fördern.

Artikel 30

(!) Die Vertragsparteien erklären, daß tschechoslowakische und deutsche Gräber auf ihrem Gebiet in gleicher Weise geachtet und geschützt werden; ihre Pflege wird ermöglicht.

(2) Die Gräber tschechoslowakischer beziehungsweise deutscher Opfer der Kriege und der Gewaltherrschaft, die sich auf ihrem Gebiet befinden, stehen unter dem Schutz der Gesetze und werden erhalten; ihre Erfassung und Pflege wird ermöglicht.

(3) Die Vertragsparteien werden die Zusammenarbeit zwischen den Organisationen, die für die Pflege dieser Gräber zuständig sind, unterstützen.

Artikel 31

(1) Die Vertragsparteien werden im Einklang mit ihren Rechtsordnungen und unter Berücksichtigung der entsprechenden mehrseitigen Übereinkünfte den Rechtshilfeverkehr in Zivil- und Strafsachen sowie in Verwaltungsangelegenheiten weiter entwickeln. Zum Nutzen ihrer Bürger werden sie ihn vereinfachen und intensivieren.

(2) Sie werden bei der Bekämpfung der Kriminalität, insbesondere des organisierten Verbrechens, des internationalen Terrorismus, der unerlaubten Ein- oder Durchreise von Personen, der Rauschgiftkriminalität und des strafbaren Handels mit Kunstwerken zusammenwirken.

Artikel 32

(1) Die Vertragsparteien werden im Bereich der sozialen Sicherung und der arbeits- und sozialpolitischen Zusammenarbeit ihre Beziehungen ausbauen und vertiefen.

(2) Sie werden sich um eine möglichst umfassende Zusammenarbeit auf dem Gebiet des Gesundheitswesens bemühen. Besondere Aufmerksamkeit werden sie der Bekämpfung von Infektionskrankheiten und anderen Krankheiten widmen.

Artikel 33

Dieser Vertrag richtet sich gegen niemanden. Er berührt nicht die Rechte und Verpflichtungen aus geltenden zweiseitigen und mehrseitigen Übereinkünften, die von den Vertragsparteien mit anderen Staaten geschlossen wurden.

Artikel 34

Bei Meinungsverschiedenheiten über die Auslegung und Verwirklichung dieses Vertrags werden die Vertragsparteien, unbeschadet der Bestimmungen des Artikels 11, das im Bericht über das KSZE-Expertentreffen über die Friedliche Regelung von Streitfällen in La Valletta vom 8. Februar 1991 beschriebene Verfahren anwenden.

Artikel 35

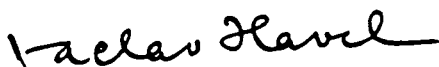
- (1) Dieser Vertrag bedarf der Ratifikation; die Ratifikationsurkunden werden so bald wie möglich in **Вопн** ausgetauscht.
- (2) Dieser Vertrag tritt am Tag des Austauschs der Ratifikationsurkunden in Kraft.
- (3) Dieser Vertrag gilt für die Dauer von zehn Jahren. Danach verlängert er sich um jeweils weitere fünf Jahre, sofern nicht eine der Vertragsparteien den Vertrag unter Einhaltung einer Frist von einem Jahr vor Ablauf der jeweiligen Geltungsdauer schriftlich kündigt.

Zu Urkund dessen haben die Bevollmächtigten beider Vertragsparteien diesen Vertrag unterzeichnet und mit Siegeln versehen.

Geschehen zu Prag am 27. Februar 1992

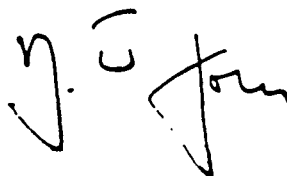
in zwei Urschriften, jede in tschechischer und deutscher Sprache, wobei jeder Wortlaut gleichermaßen verbindlich ist.

Für die Tschechische Slowakische
Föderative Republik:

VÁCLAV HAVEL
Präsident

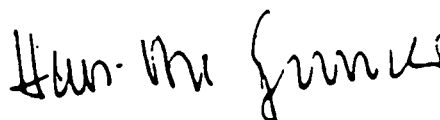
Für die Bundesrepublik
Deutschland:

HELMUT KOHL
Bundeskanzler

JIŘÍ DIENSTBIER
Stellvertreter des Vorsitzenden
der Regierung und Minister
für Auswärtige Angelegenheiten

HANS-DIETRICH GENSCHER
Bundesminister des Auswärtigen

EXCHANGE OF LETTERS — ÉCHANGE DE LETTRES

I

DER STELLVERTRETER DES VORSITZENDEN DER REGIERUNG
DER ČSFR UND MINISTER FÜR AUSWÄRTIGE ANGELEGENHEITEN

Prag, den 27. Februar 1992

Sehr geehrter Herr Minister,

im Zusammenhang mit der heutigen Unterzeichnung des Vertrags zwischen der Tschechischen und Slowakischen Föderativen Republik und der Bundesrepublik Deutschland über gute Nachbarschaft und freundschaftliche Zusammenarbeit möchte ich in Erinnerung rufen, dass während der Verhandlungen folgende Erklärungen abgegeben wurden:

1. Die Regierung der Tschechischen und Slowakischen Föderativen Republik erklärt, dass die in Artikel 10 erwähnte Perspektive der vollen Eingliederung der Tschechischen und Slowakischen Föderativen Republik in die Europäischen Gemeinschaften in wachsendem Masse die Möglichkeit schaffen wird, dass sich auch Bürger der Bundesrepublik Deutschland in der Tschechischen und Slowakischen Föderativen Republik niederlassen können.
2. Beide Seiten erklären übereinstimmend: Dieser Vertrag befasst sich nicht mit Vermögensfragen.

Genehmigen Sie, Herr Minister, die Versicherung meiner ausgezeichneten Hochachtung.

Gez. JIŘÍ DIENSTBIER

Seiner Exzellenz
dem Bundesminister des Auswärtigen
der Bundesrepublik Deutschland
Herrn Hans-Dietrich Genscher
Bonn

II

DER BUNDESMINISTER DES AUSWÄRTIGEN

Prag, den 27. Februar 1992

Sehr geehrter Herr Minister,

im Zusammenhang mit der heutigen Unterzeichnung des Vertrags zwischen der Bundesrepublik Deutschland und der Tschechischen und Slowakischen Föderativen Republik über gute Nachbarschaft und freundschaftliche Zusammenarbeit möchte ich in Erinnerung rufen, daß während der Verhandlungen folgende Erklärungen abgegeben wurden:

1. Die Regierung der Tschechischen und Slowakischen Föderativen Republik erklärt, daß die in Artikel 10 erwähnte Perspektive der vollen Eingliederung der Tschechischen und Slowakischen Föderativen Republik in die Europäischen Gemeinschaften in wachsendem Maße die Möglichkeit schaffen wird, daß sich auch Bürger der Bundesrepublik Deutschland in der Tschechischen und Slowakischen Föderativen Republik niederlassen können.
2. Beide Seiten erklären übereinstimmend: Dieser Vertrag befaßt sich nicht mit Vermögensfragen.

Genehmigen Sie, Herr Minister, die Versicherung meiner ausgezeichneten
Hochachtung

Seiner Exzellenz
dem Stellvertreter des Vorsitzenden der Regierung der ČSFR
und Minister für Auswärtige Angelegenheiten
Herrn Jiří Dienstbier
Prag

[TRANSLATION — TRADUCTION]

TREATY¹ BETWEEN THE CZECH AND SLOVAK FEDERATIVE REPUBLIC AND THE FEDERAL REPUBLIC OF GERMANY ON GOOD NEIGHBOURLY RELATIONS AND FRIENDLY COOPERATION

The Czech and Slovak Federative Republic and the Federal Republic of Germany,

Determined to build upon the fruitful traditions of centuries of common history and the results of past cooperation and to establish a future-oriented basis for their mutual relations as good neighbours in the spirit of friendly cooperation,

Mindful of the many victims of tyranny, war and persecution and the heavy suffering inflicted on many innocent people,

Intent upon putting an end, once and for all, to the use of force, and to injustice and retaliation for injustice with new wrongs, and upon overcoming through joint efforts the consequences of the painful chapters of their common history in this century,

Convinced that fulfilment of the desire of their peoples for understanding and reconciliation will contribute much to the consolidation of peace in Europe,

Deeply convinced of the need to overcome the division of Europe once and for all and to establish a just and lasting peaceful order in Europe through, among other things, cooperative security arrangements,

Cognizant of their common responsibility as neighbours in Central Europe for the building of this new Europe united by a common heritage and common values,

Recognizing that the Czechoslovakian State has not ceased to exist since 1918,

Affirming the Treaty on Mutual Relations between the Czechoslovak Socialist Republic and the Federal Republic of Germany of 11 December 1973,² including the provision on the nullity of the Munich Agreement of 29 September 1938,

Mindful of the significant contribution of the democratic changes in the Czech and Slovak Federative Republic and the reunification of Germany to a united democratic Europe,

Bearing in mind the Treaty on the Final Settlement with respect to Germany of 12 September 1990,³

Aware of the significance that the membership of the Federal Republic of Germany in the European Community and more intensive cooperation between the European Communities and the Czech and Slovak Federative Republic have for their future relations, and bearing in mind the membership of both States in the Council of Europe,

¹ Came into force on 14 September 1992 by the exchange of the instruments of ratification, which took place at Bonn, in accordance with article 35 (2).

² United Nations, *Treaty Series*, vol. 951, p. 356.

³ *Ibid.*, vol. 1696, No. I-29226.

Mindful of the creative contribution of their peoples to the common cultural heritage of Europe and the profound mutual enrichment of their cultures as well as the importance of cultural exchange for mutual understanding,

Convinced that the younger generation has a special role to play in placing relations and cooperation between their peoples on a new footing,

Have agreed as follows:

Article 1

(1) The Contracting Parties shall conduct their relations as good neighbours in the spirit of friendship. They shall strive for broad, peaceful cooperation based on partnership in all spheres. They shall broaden and deepen their dialogue in an atmosphere of mutual trust.

(2) The Contracting Parties shall strive for the creation of a Europe in which human rights and fundamental freedoms and the basic principles of democracy and the rule of law are respected, and borders lose their dividing nature through mutual understanding and also through the bridging of economic and social disparities.

Article 2

In their relations and in matters relating to peace, security and cooperation in Europe and in the world, the Contracting Parties shall be guided by the following principles:

The primary goal of their policy shall be to keep and strengthen the peace and to prevent effectively armed conflict and war of any kind.

They shall place the human person, with his or her dignity and rights, concern for the survival of humanity and preservation of the natural environment at the centre of their policy.

They shall act in consonance with international law, in particular the Charter of the United Nations, and shall fulfil their obligations under international law in good faith. They shall be guided by the Final Act of the Helsinki Conference on Security and Cooperation in Europe (CSCE) of 1 August 1975¹ and subsequent CSCE documents, in particular the Charter of Paris for a New Europe of 21 November 1990.²

They shall mutually respect their sovereign equality, their territorial integrity, the inviolability of their borders and their political independence, as well as the principle of non-intervention in internal matters and the principle prohibiting the threat or use of force.

They affirm the right of all peoples to determine their fate freely and without external interference and to pursue their political, economic, social and cultural development as they see fit.

Article 3

(1) The Contracting Parties confirm the existing borders between them. They declare that they have no territorial claims against each other and will not raise any such claims in the future.

¹ *International Legal Materials*, vol. XIV (1975), p. 1292 (American Society of International Law).

² United Nations, *Officials Records of the General Assembly, Forty-fifth Session*, document A/45/859, p. 3.

(2) They undertake to respect without reservation the sovereignty and territorial integrity of the other Contracting Party.

(3) They shall conclude a treaty concerning the determination, adjustment, surveying, marking and maintenance of their common border on the basis of a joint cartographic documentation exercise, and concerning the creation of a permanent joint border commission.

Article 4

(1) The Contracting Parties affirm that they will refrain from the threat or use of force directed against the territorial integrity or political independence of the other Contracting Party or incompatible in any other way with the purposes and principles of the Charter of the United Nations or the Helsinki Final Act.

(2) They shall settle all their disputes exclusively by peaceful means and shall never employ any of their weapons except for individual or collective self-defence. They shall never under any circumstances be the first to deploy armed forces against each other.

Article 5

(1) The Contracting Parties shall support the security and cooperation process in Europe on the basis of the Helsinki Final Act and subsequent CSCE documents, in particular the Charter of Paris for a New Europe, and in cooperation with all participating States shall further strengthen and develop that process through the use and expansion, where appropriate, of the newly created arrangements.

(2) The goal of these efforts shall be to strengthen peace, stability and security and to weld Europe into a unified area in which human rights, democracy and the rule of law prevail.

Article 6

The Contracting Parties shall promote in all ways the strengthening of security and the establishment of cooperative security arrangements for the whole of Europe. To that end they shall support the creation and operation of permanent institutions and bodies. They shall cooperate in particular in taking advantage of the new possibilities arising for common efforts in the area of security.

Article 7

Should a situation arise which, in the view of one Contracting Party, represents a threat to peace or a breach of peace or could give rise to dangerous international complications, the two Contracting Parties shall cooperate within the framework of CSCE procedures and those of the United Nations. They shall immediately establish contact with each other and endeavour to harmonize their positions and achieve agreement on appropriate measures for improving or coping with the situation.

Article 8

The Contracting Parties advocate the reduction of armed forces and armaments through binding and effectively verifiable agreements to the lowest possible level which is adequate to ensure defence but does not allow for attack. They shall strive, individually and together, for multilateral and bilateral expansion of confidencebuilding and stabilizing measures and of arms control policy measures that strengthen stability and confidence and lead to greater transparency.

Article 9

The Contracting Parties are in agreement that the economic reform process initiated in the Czech and Slovak Federative Republic should be promoted through international cooperation. The Federal Republic of Germany is prepared to work both bilaterally and multilaterally towards support for the economic development of the Czech and Slovak Federative Republic in the framework of a fully developed social market economy. By that means the conditions should be created for significantly reducing the disparities in economic and social development in Europe.

Article 10

(1) By concluding an association agreement between the European Communities and the Czech and Slovak Federative Republic, the European Communities, their member States and the Czech and Slovak Federative Republic will lay the groundwork for the political and economic integration of the Czech and Slovak Federative Republic into the European Communities.

(2) The Federal Republic of Germany shall support the efforts of the Czech and Slovak Federative Republic to satisfy the criteria for full membership in the European Communities.

Article 11

(1) The Contracting Parties shall hold regular consultations on various levels in order to ensure the further development and deepening of their bilateral relations and to harmonize their positions on international matters.

(2) Consultations between heads of Government shall take place as often as necessary but at least once a year.

(3) The foreign ministers shall be responsible for seeing that this Treaty as a whole is implemented. They shall meet at least once a year for consultations. Senior officials of the two foreign ministries with responsibility for political, economic and cultural affairs shall meet regularly, at least once a year, for consultations.

(4) Other ministers, including the defence ministers, shall consult regularly. The same shall be true for senior officials of these ministries.

(5) The already existing joint commissions shall where possible intensify their work. New joint Commissions shall be formed as needed by mutual agreement.

Article 12

The Contracting Parties shall support contacts and exchange of experience between parliaments to promote bilateral relations and greater cooperation in Europe.

Article 13

(1) The Contracting Parties shall support and facilitate cooperation between the Czech Republic and the Slovak Republic on the one hand and the *Länder* of the Federal Republic of Germany on the other hand, as well as bilateral and multilateral cooperation between regions and other local territorial entities, particularly in the border areas.

(2) A joint Commission shall be formed for that purpose, composed chiefly of representatives of regional and community entities near the border and non-governmental organizations.

(3) Details of such cooperation, particularly the composition and functions of the joint Commission, shall be settled in a separate agreement, which shall be based on international experience, especially the practice of the Council of Europe.

(4) The Contracting Parties shall promote cooperative partnership and direct contact between cities and municipalities.

Article 14

The Contracting Parties shall strengthen their cooperation in the context of international organizations, especially European organizations. They shall assist one another in developing cooperation with international, in particular European, organizations and institutions of which one Contracting Party is a member, if the other Contracting Party expresses an interest to that effect.

Article 15

(1) The Contracting Parties shall develop their economic and financial cooperation further in all spheres. Within the limits of their legislation and their commitments arising from international conventions, including the commitments of the Federal Republic of Germany arising from membership in the European Community, they shall create the most favourable framework conditions, particularly in the economic, financial, legal and organizational spheres, for natural and juridical persons to carry out entrepreneurial and economic activities.

(2) The Contracting Parties affirm their willingness, bearing in mind the interests of both parties and existing cooperation with other countries, to work together in the context of the multilateral financial institutions, particularly the International Monetary Fund, the World Bank and the European Bank for Reconstruction and Development.

(3) The Contracting Parties shall in particular support the development of cooperation in promoting and mutually protecting investment and industrial cooperation between firms, taking full advantage of all available instruments. Special attention shall be paid to cooperation between small and medium-sized firms and businesses.

(4) They shall also support and substantially expand cooperation in the training and further education of technical and managerial personnel in the economic sphere.

Article 16

(1) The Contracting Parties shall, on the basis of existing agreements, expand their cooperation in utilizing the potential of modern science and technology for the benefit of mankind and the preservation of peace.

(2) They shall support initiatives of scientists and research institutions oriented towards those goals.

(3) They shall facilitate access to archives, libraries, research institutes and similar facilities.

Article 17

(1) The Contracting Parties agree that anticipating and averting threats to the environment and preserving natural conditions for life over the long term are indispensable prerequisites for successful economic and social development. They affirm

their determination to continue their cooperation in environmental protection on the basis of existing agreements and to develop it further by treaty.

(2) Special attention shall be devoted to environmental protection in border regions and to cross-border environmental protection.

(3) They shall, in addition, work towards the development of harmonized strategies for an international and regional environmental policy directed towards lasting and environmentally sustainable development in all of Europe.

(4) They shall help each other in the event of catastrophes and serious accidents.

Article 18

(1) The Contracting Parties shall endeavour to extend their mutual air, rail, sea, inland waterway and road transport links and pipeline connections, using the most advanced technologies.

(2) They shall work as good neighbours to create and expand as many border crossings as possible for railway, road and pedestrian traffic across their common border. In so doing, they shall bear in mind considerations of environmental protection and local traffic planning.

(3) They shall endeavour to improve and speed up customs and border formalities and to increase cooperation between their respective customs and border authorities.

(4) They shall take appropriate steps to support and facilitate travel and tourism.

(5) They shall also endeavour to extend, improve and harmonize communications links between the two countries, taking into account international and especially European developments in standardization and technology. This applies in particular to telephone and telex connections and electronic data-processing links.

Article 19

The Contracting Parties agree that, in a Europe growing ever closer together, coordination is necessary, particularly between contiguous States, on land-use policy. They shall therefore cooperate on land use and land-use planning at all levels, particularly on matters of a cross-border nature.

Article 20

(1) The Contracting Parties shall comply, at the minimum, with the political obligations set forth in CSCE documents, in particular the Document of the Copenhagen Meeting of the Conference on the Human Dimension of CSCE of 29 June 1990, as legally binding obligations.

(2) Members of the German minority in the Czech and Slovak Federative Republic, that is, persons of Czechoslovakian nationality who are of German descent or adhere to German language, culture or tradition, therefore have in particular the right, individually or in community with other members of their group, freely to express, preserve and develop their ethnic, cultural, linguistic and religious identity, free from any attempts to assimilate them against their will. They shall have the right to exercise their human rights and fundamental freedoms fully and effectively, without any discrimination and in full equality before the law.

(3) Membership in the German minority in the Czech and Slovak Federative Republic shall be a matter of a person's individual choice, from which no disadvantage may arise.

(4) Each member of the German minority in the Czech and Slovak Federative Republic shall, in keeping with the above provisions, conduct him- or herself like any other citizen of the Czech and Slovak Federative Republic by complying with the obligations that arise from that country's laws.

(5) The Czech and Slovak Federative Republic shall, in keeping with its laws, allow and facilitate promotional measures undertaken by the Federal Republic of Germany in favour of the German minority or its organizations.

Article 21

(1) Persons of Czech or Slovak descent in the Federal Republic of Germany shall have the right, individually or in community with other members of their group, to preserve and freely express their ethnic, cultural, linguistic and religious identity. They shall have the right to exercise their human rights and fundamental freedoms fully and effectively, without any discrimination and in full equality before the law.

(2) Exercise of the right referred to in paragraph 1 shall be a matter of a person's individual choice, from which no disadvantage may arise.

(3) The Federal Republic of Germany shall, in keeping with its laws, allow and facilitate promotional measures undertaken by the Czech and Slovak Federative Republic in favour of the persons referred to in paragraph 1 or their organizations.

Article 22

(1) The Contracting Parties shall intensify and expand cultural exchange in all areas and at all levels, particularly through their existing agreements and programmes, thereby contributing to European cultural identity.

(2) The existing joint Commission shall in the future meet at least once a year to evaluate the status of cultural exchange in all areas and to reach agreements on the next undertakings.

(3) The Contracting Parties shall support cooperation between cultural institutions and organizations and artists' associations, as well as direct contacts between artists of the two countries.

Article 23

The Contracting Parties shall fully implement the agreement on the establishment and operation of cultural and information centres so that these institutions are fully operational.

Article 24

(1) The Contracting Parties shall cooperate in the maintenance and preservation of the European cultural heritage. They shall devote special attention to the preservation of monuments.

(2) They shall take joint initiatives in this area, in a spirit of understanding and reconciliation.

(3) The Contracting Parties shall take special care of the places and cultural assets in their territory that bear witness to historical events and cultural and scien-

tific achievements and traditions of the other country and shall provide free and unhindered access to them. Such places and cultural assets shall be protected by law.

Article 25

(1) The Contracting Parties affirm their willingness to provide extensive access for all interested persons to the language and culture of the other country and shall support relevant government and private institutions and initiatives.

(2) They are strongly in favour of expanding instruction in the language of the other country in schools and other educational institutions. They shall also support initiatives to establish schools that give instruction in both languages. They shall endeavour to enlarge the opportunities for studying the culture, literature and language of the other country, that is, Bohemian and Slovakian studies on the one hand and German studies on the other, at their institutions of higher learning.

(3) They shall cooperate in the assignment of university lecturers abroad, the training and further education of teachers, and the development and dissemination of teaching materials, including the use of television, radio, and audiovisual and computer technology.

Article 26

(1) The Contracting Parties shall intensify their cooperation in the area of formal education. They shall increase the assignment of teachers abroad and the exchange of pupils and teachers and shall support the establishment of partnerships between schools.

(2) They shall strive for a substantial expansion of scientific cooperation at all levels and between corresponding institutions on both sides. They shall promote and further expand direct cooperation between institutions of higher learning and scientific institutes, both through the exchange of students and science instructors and through joint projects.

(3) They attach great importance to cooperation in vocational training and shall substantially expand and intensify such cooperation.

Article 27

The Contracting Parties shall support all activities that contribute to a common understanding of Czechoslovakian-German history, particularly that of the present century. Such activities include the work of the joint Commission of historians and the independent Czechoslovakian-German school book conferences.

Article 28

(1) The Contracting Parties shall promote extensive contacts and in particular personal encounters between their citizens, since they regard such contacts as essential for mutual acquaintance and deeper understanding between the two peoples.

(2) They support closer cooperation between their political parties, trade unions, churches and religious communities, foundations, sports associations, social institutions, women's and environmental organizations, and other social organizations and associations.

Article 29

The Contracting Parties are convinced that the future of their reciprocal relations depends essentially on the mutual understanding and active participation of the younger generation. Hence they are in favour of extensive and close contacts between German and Czech and Slovak youth. They shall therefore support and promote encounters, exchanges and cooperation among young people.

Article 30

(1) The Contracting Parties declare that Czechoslovakian and German graves within their territories will be equally respected and protected; their tending will be made possible.

(2) The graves of Czechoslovakian or German victims of war and tyranny located in their territories shall be under the protection of the law and shall be maintained; their discovery and tending shall be made possible.

(3) The Contracting Parties shall support cooperation among the organizations responsible for tending such graves.

Article 31

(1) The Contracting Parties, in accordance with their legal systems and taking into account existing multilateral agreements on the subject, shall further develop their judicial assistance in civil and criminal cases and administrative matters. They shall simplify and intensify such assistance for the benefit of their citizens.

(2) They shall cooperate in combating crime, especially organized crime, international terrorism, illegal entry or transit of persons, drug-related crime and illegal trade in works of art.

Article 32

(1) The Contracting Parties shall expand and deepen their relations in the area of social security and cooperation on labour and social policy.

(2) They shall cooperate as extensively as possible in the area of health. They shall devote special effort to combating infectious and other diseases.

Article 33

This Treaty is not directed against anyone. It shall not affect the rights and obligations arising out of bilateral and multilateral agreements in force that have been concluded by the Contracting Parties with other States.

Article 34

In the event that differences should arise concerning the interpretation and application of this Treaty, the Contracting Parties, notwithstanding the provisions of article 11 hereof, shall have recourse to the proceeding described in the report of the CSCE Meeting of Experts on Peaceful Settlement of Disputes adopted in Valletta on 8 February 1991.

Article 35

(1) This Treaty requires ratification; the instruments of ratification shall be exchanged in Bonn as soon as possible.

(2) This Treaty shall enter into force on the day on which the instruments of ratification are exchanged.

(3) This Treaty shall remain in force for a period of ten years. Thereafter it shall be automatically renewed for successive periods of five years unless one of the Contracting Parties denounces the Treaty in writing one year before the expiry of the current term of validity.

IN WITNESS WHEREOF the plenipotentiaries of the Contracting Parties have signed the present Treaty and affixed their seals.

DONE at Prague on 27 February 1992 in two originals, each in the Czech and German languages, both texts being equally authentic.

For the Czech and Slovak Federative Republic:

VÁCLAV HAVEL
President

JIŘÍ DIENSTBIER
Deputy Prime Minister
and Minister for Foreign Affairs

For the Federal Republic
of Germany:

HELMUT KOHL
Federal Chancellor

HANS-DIETRICH GENSCHER
Federal Minister
for Foreign Affairs

EXCHANGE OF LETTERS

I

DEPUTY PRIME MINISTER OF THE CZECH AND SLOVAK
FEDERATIVE REPUBLIC AND MINISTER FOR FOREIGN AFFAIRS

Prague, 27 February 1992

Dear Sir,

In connection with the signing today of the treaty between the Czech and Slovak Federative Republic and the Federal Republic of Germany on good neighbourly relations and friendly cooperation, I wish to recall that during the negotiations the following declarations were made:

1. The Government of the Czech and Slovak Federative Republic declares that the prospect, referred to in article 10, of full membership by the Czech and Slovak Federative Republic in the European Communities would increasingly open up the opportunity for even citizens of the Federal Republic of Germany to settle in the Czech and Slovak Federative Republic.

2. Both parties unanimously declare that this Treaty is not concerned with matters of assets.

Accept, Sir, the assurances of my highest consideration.

JIŘÍ DIENSTBIER

His Excellency the Federal Minister for Foreign
Affairs of the Federal Republic of Germany
Mr. Hans-Dietrich Genscher
Bonn

II

THE FEDERAL MINISTER FOR FOREIGN AFFAIRS

Prague, 27 February 1992

Dear Sir,

In connection with the signing today of the treaty between the Federal Republic of Germany and the Czech and Slovak Federative Republic on good neighbourly relations and friendly cooperation, I wish to recall that during the negotiations the following declarations were made:

1. The Government of the Czech and Slovak Federative Republic declares that the prospect, referred to in article 10, of full membership by the Czech and Slovak Federative Republic in the European Communities would increasingly open up the opportunity for even citizens of the Federal Republic of Germany to settle in the Czech and Slovak Federative Republic.

2. Both parties unanimously declare that this Treaty is not concerned with matters of assets.

Accept, Sir, the assurances of my highest consideration.

HANS-DIETRICH GENSCHER

His Excellency the Deputy Prime Minister
of the Czech and Slovak Federative Republic
and Minister for Foreign Affairs
Mr. Jiří Dienstbier
Prague

[TRADUCTION — TRANSLATION]

TRAITÉ¹ DE BON VOISINAGE ET DE COOPÉRATION AMICALE
ENTRE LA RÉPUBLIQUE FÉDÉRALE TCHÈQUE ET SLOVA-
QUE ET LA RÉPUBLIQUE FÉDÉRALE D'ALLEMAGNE

La République fédérale tchèque et slovaque et la République fédérale d'Allemagne,

Résolues à renouer avec les fructueuses traditions séculaires de leur histoire commune et avec les résultats de la coopération menée jusqu'à présent ainsi qu'à établir sur une base prospective leurs relations mutuelles dans l'esprit du bon voisinage et de la coopération amicale,

Ayant présentes à l'esprit les nombreuses victimes causées par la tyrannie, la guerre et les expulsions et les profondes souffrances imposées à de nombreux innocents,

Ayant la ferme volonté de mettre définitivement fin au recours à la force, à l'injustice et à la revanche contre l'injustice au moyen d'une nouvelle injustice et de mettre un terme durant ce siècle aux conséquences des chapitres douloureux de leur histoire commune,

Convaincues que la réalisation du désir de leurs peuples de parvenir à la compréhension et à la réconciliation apporte une contribution essentielle au renforcement de la paix en Europe,

Profondément convaincues de la nécessité de surmonter définitivement la division de l'Europe et d'instaurer un régime pacifique juste et durable en Europe, avec des structures de sécurité concertées,

Conscientes qu'en tant que pays voisins au milieu de l'Europe, elles ont une responsabilité commune dans l'édification de cette nouvelle Europe unie par un héritage commun et des valeurs communes,

Reconnaissant que l'Etat tchécoslovaque n'a jamais cessé d'exister depuis 1918,

Confirmant le Traité sur les relations mutuelles entre la République fédérale d'Allemagne et la République socialiste tchécoslovaque, en date du 11 décembre 1973², et eu égard à la nullité de l'Accord de Munich en date du 29 septembre 1938,

Ayant présente à l'esprit la contribution significative des transformations démocratiques dans la République fédérale tchèque et slovaque et de l'achèvement de l'unité de l'Allemagne en vue d'une Europe démocratique et unie,

Appréciant le Traité du 12 septembre 1990 portant règlement définitif concernant l'Allemagne³,

Conscientes de l'importance que présentent l'appartenance de la République fédérale d'Allemagne à la Communauté européenne et l'intensification de la coopé-

¹ Entré en vigueur le 14 septembre 1992 par l'échange des instruments de ratification, qui a eu lieu à Bonn, conformément au paragraphe 2 de l'article 35.

² Nations Unies, *Recueil des Traités*, vol. 951, p. 356.

³ *Ibid.*, vol. 1696, n° 29226.

ration entre les Communautés européennes et la République fédérale tchèque et slovaque pour leurs futures relations et appréciant la participation des deux Etats au Conseil de l'Europe,

Ayant présentes à l'esprit la contribution créative de leurs peuples à l'héritage culturel commun de l'Europe et le profond enrichissement mutuel de leurs cultures ainsi que l'importance des échanges culturels pour la compréhension réciproque,

Convaincues que la jeune génération a un rôle particulier à jouer dans la transformation des relations et de la coopération entre leurs peuples,

Sont convenues de ce qui suit :

Article premier

1) Les Parties contractantes établiront leurs relations dans un esprit de bon voisinage et d'amitié. Elles aspirent à une large coopération amicale et de partenariat dans tous les domaines. Elles élargiront et approfondiront leur dialogue dans une atmosphère de confiance réciproque.

2) Elles aspirent à la création d'une Europe dans laquelle les droits de l'homme et les libertés fondamentales ainsi que les principes de la démocratie et de l'Etat de droit seront respectés et où les frontières perdront leur caractère séparateur grâce à la compréhension mutuelle et seront aussi surmontées grâce à l'abolition des différences économiques et sociales.

Article 2

Pour l'établissement de leurs relations et dans les questions relatives à la paix, à la sécurité et à la coopération en Europe et dans le monde, les Parties contractantes s'appuient en particulier sur les principes suivants :

Le but suprême de leur politique consiste à maintenir et à renforcer la paix ainsi qu'à prévenir efficacement les conflits armés et toute sorte de guerre.

Elles placent au centre de leur politique l'être humain, sa dignité et ses droits, le souci de la survie de l'humanité et le maintien du milieu naturel.

Elles agissent conformément au droit international, en particulier la Charte des Nations Unies, et honorent en toute bonne foi les obligations qui leur incombent en vertu du droit international. Elles s'appuient sur l'Acte final d'Helsinki en date du 1er août 1975¹ et sur les documents de la CSCE adoptés par la suite, notamment la Charte de Paris pour une nouvelle Europe en date du 21 novembre 1990².

Elles respectent mutuellement leur égalité souveraine, leur intégrité territoriale, l'inviolabilité de leurs frontières, leur indépendance politique ainsi que le principe de la non-ingérence dans les affaires intérieures et celui de l'interdiction du recours à la force ou à la menace d'un tel recours.

Elles confirment le droit de tous les peuples de déterminer leur destin librement et sans ingérence étrangère et de constituer selon leurs propres désirs leur développement politique, économique, social et culturel.

¹ *Documents d'actualité internationale*, nos 34-35-36 (26 août-2 et 9 septembre 1975), p. 642 (La Documentation française).

² Nations Unies, *Documents officiels de l'Assemblée générale, quarante-cinquième session*, document A/45/859, p. 3.

Article 3

1) Les Parties contractantes confirment la frontière qui existe entre elles. Elles confirment qu'elles n'ont aucune sorte de revendication territoriale l'une envers l'autre et qu'elle n'en soulèveront pas non plus à l'avenir.

2) Elles s'engagent à respecter sans restriction la souveraineté et l'intégrité territoriale de l'autre Partie contractante.

3) Elles concluront un traité relatif à la détermination, à la rectification, au levé, au marquage et au maintien de la frontière commune sur la base d'une documentation cartographique commune, et à la création d'une commission frontalière mixte permanente.

Article 4

1) Les Parties contractantes confirment qu'elles s'abstiendront du recours à la force ou de la menace d'un tel recours, dirigés contre l'intégrité territoriale ou l'indépendance politique de l'autre Partie contractante, ou qui seraient incompatibles, d'une autre manière quelconque, avec les buts et principes de la Charte des Nations Unies ou de l'Acte final d'Helsinki.

2) Les Parties contractantes régleront leurs litiges exclusivement par des moyens pacifiques et ne feront jamais usage de leurs armes, si ce n'est pour leur propre défense individuelle ou collective. Elles ne seront jamais et en aucune circonstance les premières à dresser des forces l'une contre l'autre.

Article 5

1) Les Parties contractantes soutiendront le processus de sécurité et de coopération en Europe sur la base de l'Acte final d'Helsinki et des documents ultérieurs de la CSCE, notamment la Charte de Paris pour une nouvelle Europe, et elles le renforceront et le développeront en coopération avec tous les Etats participants, notamment en utilisant et en agrandissant comme il convient les installations créées récemment.

2) Le but de ces efforts est le renforcement de la paix, de la stabilité et de la sécurité et la consolidation de l'Europe en un espace homogène quant aux droits de l'homme, à la démocratie et au respect du droit.

Article 6

Les Parties contractantes encouragent sur un large plan le renforcement de la sécurité et la mise en place de structures coopératives de sécurité pour l'ensemble de l'Europe. A cette fin, elles soutiendront la création et les activités des institutions et organes permanents. Elles coopéreront en particulier à l'exploitation des nouvelles possibilités d'efforts communs dans le domaine de la sécurité.

Article 7

Dans le cas où se produirait une situation qui constituerait, de l'avis d'une Partie contractante, une menace pour la paix ou une violation de la paix, ou qui pourrait entraîner des complications internationales dangereuses, les deux Parties contractantes coopéreront dans le cadre des procédures de la CSCE ainsi que de l'Organisation des Nations Unies. Elles entreront immédiatement en rapport l'une avec l'autre et s'efforceront de déterminer leurs positions et de se mettre d'accord sur des mesures susceptibles d'améliorer la situation ou de la maîtriser.

Article 8

Les Parties contractantes agiront de telle sorte que les forces armées et les matériels militaires soient réduits, grâce à des ententes contraignantes et efficacement vérifiables, au niveau le plus bas possible qui soit suffisant pour la défense mais ne permette pas l'offensive. Elles œuvreront également en commun pour l'extension multilatérale et bilatérale des mesures de confiance et de stabilisation ainsi que d'autres mesures concernant la politique de contrôle des armements, qui renforcent la stabilité et la confiance et conduisent à une plus large ouverture.

Article 9

Les Parties contractantes conviennent que le processus de transformation économique engagé dans la République fédérale tchèque et slovaque doit être encouragé par la coopération internationale. La République fédérale d'Allemagne est disposée à apporter un appui bilatéral et multilatéral au développement économique de la République fédérale tchèque et slovaque dans le cadre d'une économie de marché sociale pleinement développée. A cet égard, les conditions d'une réduction substantielle des différences de développement économique et social en Europe devront être également instaurées.

Article 10

1) Avec la conclusion d'un accord d'association entre les Communautés européennes et la République fédérale tchèque et slovaque, les Communautés européennes, leurs Etats membres et la République fédérale tchèque et slovaque jettent les bases d'un rapprochement politique et économique entre la République fédérale tchèque et slovaque et les Communautés européennes.

2) La République fédérale d'Allemagne soutiendra les efforts faits par la République fédérale tchèque et slovaque pour mettre en place les conditions de son intégration complète aux Communautés européennes.

Article 11

1) Les Parties contractantes auront des consultations régulières à différents niveaux pour garantir la poursuite du développement et l'approfondissement de leurs relations bilatérales et pour déterminer leur attitude à l'égard des questions internationales.

2) Des consultations au niveau des chefs de gouvernement auront lieu aussi fréquemment que de besoin, au moins une fois par an.

3) Les Ministres des affaires étrangères se chargent de l'exécution du présent Traité dans son ensemble. Ils se réuniront au moins une fois par an pour des consultations. Les fonctionnaires dirigeants des deux Ministères des affaires étrangères, chargés des affaires politiques, économiques et culturelles, se réuniront régulièrement, au moins une fois par an, pour des consultations.

4) Les autres Ministres, notamment les Ministres de la défense, auront des consultations régulières. Il en est de même pour les fonctionnaires dirigeants de ces ministères.

5) Les Commissions mixtes déjà en place intensifieront leurs travaux dans la mesure du possible. De nouvelles commissions mixtes seront constituées selon les besoins après accord réciproque.

Article 12

Les Parties contractantes encouragent les contacts et les échanges d'expériences entre les Parlements en vue de développer les relations bilatérales et de renforcer la coopération en Europe.

Article 13

1) Les Parties contractantes soutiennent et facilitent la coopération entre la République tchèque et la République slovaque d'une part et les *Länder* de la République fédérale d'Allemagne de l'autre, ainsi que la coopération bilatérale et multilatérale entre régions et autres collectivités territoriales, notamment dans la zone frontalière.

2) A cette fin, une Commission mixte sera constituée, à laquelle participeront en particulier des représentants des collectivités régionales et communales proches de la frontière ainsi que des organisations non gouvernementales.

3) Les modalités de cette coopération, notamment la constitution et le mandat de la Commission mixte, seront énoncées dans un accord particulier, qui tiendra compte de l'expérience internationale, et notamment de la pratique du Conseil de l'Europe.

4) Les Parties contractantes encourageront la coopération reposant sur le partenariat et les contacts directs entre les villes et les communes.

Article 14

Les Parties contractantes approfondiront leur coopération dans le cadre des organisations internationales, notamment européennes. Elles se prêteront mutuellement assistance pour développer la coopération avec les organisations et institutions internationales, notamment européennes, dont l'une des Parties contractantes est membre, dans le cas où l'autre Partie contractante ferait part de son intérêt à cet égard.

Article 15

1) Les Parties contractantes développeront encore leur coopération économique et financière dans tous les domaines. Elles instaureront, dans le cadre de leur législation et des obligations qui découlent pour elles des traités internationaux, notamment les obligations qui découlent pour la République fédérale d'Allemagne de son appartenance à la Communauté européenne, des conditions générales propices aux activités des entreprises et aux activités économiques pour les personnes physiques et morales, notamment dans les domaines économique, financier, juridique et organisationnel.

2) Les Parties contractantes confirment qu'elles sont disposées à coopérer, en tenant compte de leurs intérêts mutuels et de la coopération avec d'autres pays, dans le cadre des institutions financières multilatérales, notamment le Fonds monétaire international, la Banque mondiale et la Banque européenne pour la reconstruction et le développement.

3) Les Parties contractantes encourageront en particulier le développement de la coopération relative à la promotion et à la protection réciproque des investissements ainsi que de la coopération industrielle entre entreprises, en mettant pleinement à profit tous les instruments disponibles. Une attention particulière sera accordée à la coopération entre petites et moyennes entreprises.

4) A cet égard, elles soutiendront et élargiront de manière substantielle la coopération dans le domaine de la formation et du perfectionnement des spécialistes et des cadres de l'économie.

Article 16

1) Les Parties contractantes intensifieront, sur la base des accords existants, la coopération relative à l'exploitation des possibilités offertes par la science et la technique modernes pour le bien-être de l'humanité et le maintien de la paix.

2) Elles soutiendront les initiatives de scientifiques et d'établissements de recherche axées sur ces objectifs.

3) Elles faciliteront l'accès aux archives, bibliothèques, instituts de recherche et établissements analogues.

Article 17

1) Les Parties contractantes conviennent que la prévention des dangers qui menacent l'environnement et le maintien durable des fondements naturels de la vie sont des conditions indispensables à un développement économique et social fructueux. Elles confirment leur résolution de poursuivre leur coopération dans le domaine de la protection de l'environnement sur la base des accords existants et de la développer également au moyen d'autres accords.

2) Elles porteront une attention particulière à la protection de l'environnement dans les régions frontalières ainsi qu'à la protection transfrontière de l'environnement.

3) Elles s'emploieront en outre à mettre au point des stratégies déterminées pour une politique internationale et régionale de l'environnement, en vue de parvenir à un développement durable et supportable pour l'environnement dans l'ensemble de l'Europe.

4) Elles se prêteront mutuellement assistance en cas de catastrophe ou d'accident grave.

Article 18

1) Les Parties contractantes s'efforcent d'élargir leurs liaisons de transport aérien, ferroviaire, maritime, fluvial et routier ainsi que les liaisons par conduites en utilisant les techniques les plus modernes.

2) Elles s'efforceront, en accord avec les principes du bon voisinage, de créer et d'agrandir autant de postes frontières que possible sur leur frontière commune pour le trafic ferroviaire et routier ainsi que pour les piétons. Elle tiendront également compte à cet égard de la protection de l'environnement et des plans de circulation locaux.

3) Elles s'efforcent d'améliorer et d'accélérer les formalités douanières et frontalières et de développer davantage la coopération entre les administrations douanières et frontalières.

4) Elles prendront les mesures appropriées pour soutenir et faciliter la circulation des voyageurs et le tourisme.

5) Elles s'efforcent aussi d'élargir, d'améliorer et d'harmoniser les liaisons de communication entre les deux pays en tenant compte de l'évolution internationale, et notamment européenne, de la normalisation et de la technologie. Cela concerne

particulièrement les liaisons téléphoniques, les liaisons par télex et la transmission électronique des données.

Article 19

Les Parties contractantes conviennent que, dans une Europe qui se consolide, il est nécessaire de déterminer une politique d'aménagement du territoire, notamment entre Etats immédiatement voisins. Elles coopéreront donc à l'aménagement du territoire et à la planification de l'espace dans tous les domaines, notamment à propos des questions transfrontières.

Article 20

1) Les Parties contractantes s'acquittent au minimum des obligations politiques inscrites dans les documents de la CSCE, notamment le Document de la réunion de Copenhague sur la dimension humaine de la CSCE, en date du 29 juin 1990, comme étant des obligations juridiquement contraignantes.

2) Les membres de la minorité allemande en République fédérale tchèque et slovaque, c'est-à-dire les personnes de nationalité tchécoslovaque qui sont d'origine allemande ou se réclament de la langue, de la culture ou de la tradition allemande, ont notamment le droit, isolément ou en communauté avec d'autres membres de leur groupe, d'exprimer librement leur identité ethnique, culturelle, linguistique et religieuse, de la préserver et d'en poursuivre le développement, en l'absence de toute tentative quelconque d'assimilation contre leur volonté. Ils ont le droit d'exercer entièrement et effectivement leurs droits de l'homme et leurs libertés fondamentales sans discrimination d'aucune sorte et en pleine égalité devant la loi.

3) L'appartenance à la minorité allemande en République fédérale tchèque et slovaque est une décision personnelle de l'intéressé, qui ne doit entraîner pour lui aucun inconvénient.

4) Tout membre de la minorité allemande en République fédérale tchèque et slovaque est tenu, conformément aux dispositions susmentionnées, de se comporter comme tout citoyen de la République fédérale tchèque et slovaque, c'est-à-dire notamment de se conformer aux obligations qui découlent des lois de cet Etat.

5) Dans le cadre des lois en vigueur chez elle, la République fédérale tchèque et slovaque donne à la République fédérale d'Allemagne et facilite pour elle la possibilité d'appliquer des mesures en faveur de la minorité allemande ou de ses organisations.

Article 21

1) Les personnes d'origine tchèque ou slovaque en République fédérale d'Allemagne ont le droit, isolément ou en communauté avec d'autres membres de leur groupe, de cultiver et d'exprimer librement leur identité ethnique, culturelle, linguistique et religieuse. Elles ont le droit d'exercer entièrement et effectivement leurs droits de l'homme et leurs libertés fondamentales sans discrimination d'aucune sorte et en pleine égalité devant la loi.

2) L'exercice des droits visés au paragraphe 1 est une décision personnelle de l'intéressé, qui ne doit entraîner pour lui aucun inconvénient.

3) Dans le cadre des lois en vigueur chez elle, la République fédérale d'Allemagne donne à la République fédérale tchèque et slovaque et facilite pour elle la

possibilité d'appliquer des mesures en faveur des personnes visées au paragraphe 1 ou de leurs organisations.

Article 22

1) Les Parties contractantes intensifieront et élargiront, notamment sur la base des accords et des programmes convenus entre elles, les échanges culturels dans tous les domaines et sur tous les plans, et contribueront ainsi à l'identité culturelle européenne.

2) La Commission mixte existante se réunira désormais au moins une fois par an pour faire le point sur les échanges culturels dans tous les domaines et convenir des prochains projets.

3) Les Parties contractantes soutiendront la coopération entre les institutions et organisations culturelles et les associations d'artistes, ainsi que les contacts directs entre artistes des deux pays.

Article 23

Les Parties contractantes tireront pleinement parti de l'Accord relatif à la création de centres culturels et d'information et à leurs activités pour que l'activité de ces institutions s'exerce à grande échelle.

Article 24

1) Les Parties contractantes coopéreront au maintien et à la préservation de l'héritage culturel européen. Elles porteront une attention particulière à la conservation des monuments.

2) Elles mettront en œuvre des initiatives communes dans ce domaine, dans un esprit de compréhension et de réconciliation.

3) Elles s'occuperont en particulier des lieux et des biens culturels se trouvant sur leur territoire qui sont les témoins d'événements historiques aussi bien que de réalisations et de traditions culturelles et scientifiques de l'autre Partie, et en assureront l'accès libre et sans entraves. Ces lieux et biens culturels sont placés sous la protection de la loi.

Article 25

1) Les Parties contractantes confirment qu'elles sont disposées à permettre à toutes les personnes intéressées d'accéder largement à la langue et à la culture de l'autre pays, et elles soutiennent les initiatives et les institutions publiques et privées en la matière.

2) Elles s'emploieront résolument à élargir l'enseignement de la langue de l'autre pays dans les écoles et autres établissements d'enseignement. Elles soutiendront aussi les initiatives visant à créer des écoles dans lesquelles l'enseignement sera dispensé dans les deux langues. Elles s'efforceront en outre d'élargir les possibilités d'étude de la culture, de la littérature et des langues de l'autre pays dans leurs établissements d'enseignement supérieur, c'est-à-dire les études bohémiennes et slovaques, ou les études germaniques.

3) Elles coopéreront à l'envoi de professeurs et de personnel enseignant, à la formation et au perfectionnement d'enseignants et à l'élaboration et à la fourniture de matériel didactique, y compris le recours à la télévision, à la radio et aux techniques audiovisuelles et informatiques.

Article 26

1) Les Parties contractantes approfondiront la coopération dans le domaine scolaire. Elles élargiront l'envoi d'enseignants et l'échange d'étudiants et d'enseignants et soutiendront l'instauration de partenariats entre écoles.

2) Elles s'efforceront d'élargir notablement la coopération scientifique dans tous les domaines et entre leurs institutions correspondantes. Elles encourageront et élargiront la coopération directe entre les établissements d'enseignement supérieur et les établissements de recherche scientifique, aussi bien par l'échange d'étudiants et de personnel enseignant scientifique que par des projets communs.

3) Elles accorderont une grande importance à la coopération en matière de formation professionnelle, qu'elles élargiront et approfondiront de manière substantielle.

Article 27

Les Parties contractantes soutiendront toutes les activités qui contribuent à une compréhension commune de l'histoire germano-tchécoslovaque, surtout du siècle présent. Sont aussi concernés les travaux de la Commission mixte d'historiens et ceux des conférences indépendantes germano-tchécoslovaques des manuels scolaires.

Article 28

1) Les Parties contractantes encourageront des contacts à grande échelle, et notamment des rencontres personnelles entre leurs citoyens, qu'elles considèrent comme une condition indispensable à la connaissance réciproque et à l'approfondissement de la compréhension entre leurs peuples.

2) Elles soutiennent l'étroite coopération entre les partis politiques, les syndicats, les églises et communautés confessionnelles, les fondations, les organisations sportives, les organisations sociales, les organisations féminines, les organisations de protection de l'environnement et les autres organisations et associations sociales.

Article 29

Les Parties contractantes sont convaincues que l'évolution des relations mutuelles dépend essentiellement de la compréhension réciproque et de la participation active de la jeune génération. Elles militent donc pour des contacts étroits et importants entre la jeunesse tchèque et slovaque et la jeunesse allemande. Elles soutiendront et encourageront à cette fin les rencontres, les échanges et la coopération entre jeunes.

Article 30

1) Les Parties contractantes déclarent que les tombes tchécoslovaques et allemandes qui se trouvent sur leur territoire bénéficieront d'un soin et d'une protection identiques; leur entretien sera rendu possible.

2) Les tombes des victimes tchécoslovaques ou allemandes de la guerre et de la tyrannie qui se trouvent sur leur territoire sont placées sous la protection de la loi et sont entretenues; leur recensement et leur entretien seront rendus possibles.

3) Les Parties contractantes soutiennent la coopération entre les organisations compétentes pour l'entretien de ces tombes.

Article 31

1) Les Parties contractantes développeront davantage, en accord avec leur législation et compte tenu des conventions multilatérales correspondantes, l'entraide judiciaire en matière civile et pénale ainsi que dans les affaires administratives. Elles simplifieront et intensifieront cette entraide dans l'intérêt de leurs citoyens.

2) Elles coopéreront dans la lutte contre la criminalité, notamment le crime organisé, le terrorisme international, l'entrée et le transit interdits de personnes, la criminalité liée aux stupéfiants et le commerce illicite des œuvres d'art.

Article 32

1) Les Parties contractantes élargiront et approfondiront leurs relations dans le domaine de la sécurité sociale et de la coopération relative à la politique du travail et à la politique sociale.

2) Elles s'efforceront de coopérer le plus largement possible dans le domaine de la santé. Elles porteront une attention particulière à la lutte contre les maladies infectieuses et les autres maladies.

Article 33

Le présent Traité n'est dirigé contre personne. Il n'affecte pas les droits et obligations découlant des conventions bilatérales ou multilatérales en vigueur qui ont été conclues par les Parties contractantes avec d'autres Etats.

Article 34

En cas de différends relatifs à l'interprétation ou à l'application du présent Traité, les Parties contractantes auront recours, nonobstant les dispositions de l'article 11, à la procédure énoncée dans le Rapport sur la rencontre d'experts de la CSCE relative au règlement pacifique des différends, qui s'est tenue à La Valette le 8 février 1991.

Article 35

1) Le présent Traité est soumis à ratification; les instruments de ratification seront échangés dès que possible à Bonn.

2) Le présent Traité entrera en vigueur le jour de l'échange des instruments de ratification.

3) Le présent Traité a une durée de validité de 10 ans. Il sera ensuite reconduit à chaque fois pour cinq ans, à moins que l'une des Parties contractantes ne le dénonce par écrit dans un délai d'un an avant l'expiration de la période de validité en cours.

EN FOI DE QUOI, les plénipotentiaires des deux Parties contractantes ont signé le présent Traité et y ont apposé leurs sceaux.

FAIT à Prague, le 27 février 1992, en deux exemplaires originaux, chacun en langues tchèque et allemande, les deux textes faisant également foi.

Pour la République
fédérale tchèque et slovaque :

Le Président,
VÁCLAV HAVEL

Le Représentant du Président
du Gouvernement et Ministre
des affaires étrangères,

JIŘÍ DIENSTBIER

Pour la République
fédérale d'Allemagne :

Le Chancelier fédéral,
HELMUT KOHL

Le Ministre fédéral
des affaires étrangères,

HANS-DIETRICH GENSCHER

ÉCHANGE DE LETTRES

I

LE REPRÉSENTANT DU PRÉSIDENT DU GOUVERNEMENT DE LA RÉPUBLIQUE
FÉDÉRALE TCHÈQUE ET SLOVAQUE ET MINISTRE DES AFFAIRES ÉTRANGÈRES

Prague, le 27 février 1992

Monsieur le Ministre,

A l'occasion de la signature intervenue ce jour du Traité de bon voisinage et de coopération amicale entre la République fédérale tchèque et slovaque et la République fédérale d'Allemagne, je voudrais rappeler qu'au cours des négociations les déclarations ci-après ont été faites :

1. Le Gouvernement de la République fédérale tchèque et slovaque déclare que la perspective d'intégration complète de la République fédérale tchèque et slovaque aux Communautés européennes évoquée à l'article 10 permettra aussi, dans une mesure croissante, à des citoyens de la République fédérale d'Allemagne de s'établir en République fédérale tchèque et slovaque.

2. Les deux Parties déclarent d'un commun accord : Le présent Traité ne concerne pas les questions relatives aux biens.

Veuillez agréer, etc.

JIŘÍ DIENSTBIER

Son Excellence
M. Hans-Dietrich Genscher
Ministre fédéral des affaires étrangères
de la République fédérale d'Allemagne
Bonn

II

LE MINISTRE FÉDÉRAL DES AFFAIRES ÉTRANGÈRES

Prague, le 27 février 1992

Monsieur le Ministre,

A l'occasion de la signature intervenue ce jour du Traité de bon voisinage et de coopération amicale entre la République fédérale tchèque et slovaque et la République fédérale d'Allemagne, je voudrais rappeler qu'au cours des négociations les déclarations ci-après ont été faites :

1. Le Gouvernement de la République fédérale tchèque et slovaque déclare que la perspective d'intégration complète de la République fédérale tchèque et slovaque aux Communautés européennes évoquée à l'article 10 permettra aussi, dans une mesure croissante, à des citoyens de la République fédérale d'Allemagne de s'établir en République fédérale tchèque et slovaque.

2. Les deux Parties déclarent d'un commun accord : Le présent Traité ne concerne pas les questions relatives aux biens.

Veuillez agréer, etc.

HANS-DIETRICH GENSCHER

Son Excellence

M. Jiří Dienstbier

Représentant du Président du Gouvernement
de la République fédérale tchèque et slovaque
et Ministre des affaires étrangères

Prague

